

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Význam a ochrana práv duševního vlastnictví v kontextu mezinárodně obchodních vztahů

The Importance and Protection of Intellectual Property Rights in the Context of International
Trade Relations

Student: Bc. Jan Juřena

Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. Lenka Fojtíková, Ph.D

Ostrava 2011

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra evropské integrace

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Jan Juřena**

Studijní program: N6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor: 6210T004 Eurospráva

Specializace: 00 Eurospráva

Téma: Význam a ochrana práv duševního vlastnictví v kontextu mezinárodně
obchodních vztahů
The Importance and Protection of Intellectual Property Rights in the
Context of International Trade Relations

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Právo duševního vlastnictví
 3. Srovnání koncepcí a přístupů k IPR ve významných mezinárodních organizacích a klíčových obchodních centrech
 4. Vymáhání právní ochrany IPR a porušování ustanovení o IPR ve světě
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

DRATLER, J., Jr. *Intellectual Property Law: Commercial, Creative and Industrial Property*. 1st ed. New York: ALM Properties, 2002. 1094 s. ISBN 1-58852-04-4.

DOBŘICHOVSKÝ, T. *Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví. V kontextu evropského práva, dohody TRIPS a činnosti WIPO*. 1. vyd. Praha: Linde, 2004. 225 s. ISBN 80-7201-467-6.

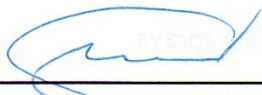
Komunitární předpisy v oblasti ochrany průmyslového vlastnictví. 2. dopl. vyd. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 2009. 318 s. ISBN 978-80-7282-075-7.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **doc. Ing. Lenka Fojtíková, Ph.D.**

Datum zadání: 26.11.2010

Datum odevzdání: 29.04.2011

doc. Ing. Karel Skokan, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Děkuji vedoucí mé diplomové práce doc. Ing. Lence Fojtíkové, Ph.D. za konzultace a rady, které mi v průběhu psaní diplomové práce poskytovala.

Obsah

<u>1</u>	<u>ÚVOD</u>	<u>8</u>
<u>2</u>	<u>PRÁVO DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ</u>	<u>11</u>
2.1	ZÁKLADNÍ POJMY Z OBLASTI IPR	11
2.2	SYSTÉMY ČLENĚNÍ IPR	12
2.2.1	AUTORSKÉ PRÁVO	13
2.2.2	PRÁVO PRŮMYSLUVÉHO VLASTNICTVÍ	16
2.3	SHRNUTÍ TEORETICKÝCH ZÁKLADŮ IPR	23
<u>3</u>	<u>SROVNÁNÍ KONCEPCÍ A PŘÍSTUPŮ K IPR VE VÝZNAMNÝCH MEZINÁRODNÍCH ORGANIZACÍCH A SVĚTOVÝCH OBCHODNÍCH CENTRECH.....</u>	<u>24</u>
3.1	POJETÍ IPR VE WTO	24
3.1.1	TRIPS A GLOBÁLNÍ HARMONIZACE IPR	25
3.1.2	PRINCIPY OCHRANY IPR V REŽIMU TRIPS	26
3.2	VÝZNAM WIPO A JEJÍ MEZINÁRODNÍ POJETÍ IPR	27
3.3	DUŠEVNÍ VLASTNICTVÍ V POJETÍ EU	30
3.3.1	VYBRANÉ ORGÁNY PŮSOBÍCÍ V OBLASTI DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ	31
3.3.2	STRATEGIE PRÁV K PRŮMYSLUVÉMU VLASTNICTVÍ PRO EVROPU	32
3.4	VZTAHY A ROZDÍLNOSTI V JEDNOTLIVÝCH PŘÍSTUPECH	36
3.4.1	WTO (TRIPS) A WIPO	36
3.4.2	VZTAH EU K MEZINÁRODNÍM ORGANIZACÍM Z OBLASTI IPR	37
3.5	OCHRANA IPR V USA A JAPONSKU	39
3.5.1	DUŠEVNÍ VLASTNICTVÍ V USA	40
3.5.2	CESTA K MODERNÍ JAPONSKÉ STRATEGII IPR	43
3.6	ZÁVĚREČNÉ SHRNUTÍ KAPITOLY	47
<u>4</u>	<u>VYMÁHÁNÍ PRÁVNÍ OCHRANY IPR A PORUŠOVÁNÍ USTANOVENÍ O IPR VE SVĚTĚ</u>	<u>49</u>
4.1	REŽIM VYMÁHÁNÍ V RÁMCI TRIPS	49

4.1.1	SPORY Z TRIPS A MECHANISMUS JEJICH ŘEŠENÍ	52
4.2	WIPO A VYNUCOVÁNÍ IPR.....	54
4.3	APLIKACE REŽIMU VYMÁHÁNÍ IPR V ČR S OHLEDEM NA EVROPSKOU LEGISLATIVNÍ ÚPRAVU	56
4.3.1	ZPRAVODAJ RIZIK	59
4.4	SPECIAL 301 – WATCH LIST.....	60
4.4.1	PRIORITY WATCH LIST.....	62
4.4.2	WATCH LIST	64
4.4.3	ČR A JEJÍ UMÍSTĚNÍ VE SPECIAL 301 – WATCH LIST	66
4.5	REKAPITULACE MECHANISMŮ VYMÁHÁNÍ Z IPR	67
5	<u>ZÁVĚR</u>	69
	<u>SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ.....</u>	73
	<u>SEZNAM ZKRATEK</u>	77
	<u>PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE</u>	78
	<u>SEZNAM PŘÍLOH.....</u>	79

1 Úvod

Duševní vlastnictví je v současné době hlavní složkou celkové hodnoty většiny obchodních společností. Během posledních třech dekad došlo k výraznému obratu v poměru mezi hmotnou a nehmotnou částí majetku společností působících na trhu. Duševní vlastnictví tvoří v průměru 80 % hodnoty majetku. Proto je pro většinu ekonomických subjektů důležitá možnost ochrany duševního vlastnictví, resp. možnost vymáhání práv z ní plynoucí.

Důležitou součástí mezinárodně-obchodních vztahů jsou dnes také obchodní aspekty práv duševního vlastnictví. Nebudou-li produkty tvůrčí činnosti člověka umístěné na trh kompenzovány ve výši své skutečné hodnoty, nebude podporován rozvoj oblasti výzkumu a vývoje a s tím spojené prosazování inovací, které jsou v současnosti považovány za klíčovou hybnou sílu vyspělých ekonomik. Tyto skutečnosti mohou vést k vyloučení části konkurence z trhu a zprostředkovaně k růstu ceny výrobků a služeb pro konečného spotřebitele.

Jelikož doposud nedošlo k výraznější harmonizaci právní úpravy v oblasti ochrany práv duševního vlastnictví, bylo s narůstajícím významem nehmotných složek majetku společností nutné vytvořit režim ochrany duševního vlastnictví s mezinárodním přesahem. Proto dnes můžeme rozeznat několik mezinárodních organizací, které umožňují uplatnit nároky plynoucí z práv duševního vlastnictví. Klíčovými organizacemi jsou v této oblasti Světová obchodní organizace a Světová organizace duševního vlastnictví. Celý systém ochrany duševního vlastnictví je dnes postaven na několika desítkách multilaterálních mezinárodních dohod pod patronací zmíněných organizací.

Z mezinárodních smluv pak vyplývají pro jejich signatáře povinnosti, které jsou vymahatelné prostřednictvím ustanovených mezinárodních rozhodčích orgánů.

S ohledem na výše popsaný stav v rámci dotčeného odvětví spočívá cíl diplomové práce v komparaci současného stavu práv duševního vlastnictví a jejich ochrany v rozdílném pojetí mezinárodních organizací a významných ekonomických center a v průzkumu účinnosti opatření na ochranu práv duševního vlastnictví.

Z objektivních skutečností vztahujících se k duševnímu vlastnictví lze vyvodit hypotézu, dle níž je oblast práv duševního vlastnictví poměrně roztržštěným odvětvím světové

ekonomiky a práva, avšak odlišnosti v jednotlivých úpravách nejsou příliš veliké. Přestože je v současnosti ochrana práv duševního vlastnictví intenzivně diskutovaným tématem, je náprava jejich porušování pouze velice těžce vynutitelná.

Pro dosažení cíle diplomové práce je využita zejména komparativní metoda, kdy jsou zjišťovány shodné a rozdílné stránky u zkoumaných mezinárodních režimů ochrany duševního vlastnictví s využitím ustanovení mezinárodních smluv z oblasti práv duševního vlastnictví. Výsledkem takového postupu je srovnání pojetí a přístupů umožňující potvrzení či vyvrácení vyslovených hypotéz.

K objasnění vlastností zkoumaných přístupů k právu duševního vlastnictví je užívána rovněž systémová analýza, která umožňuje definování zkoumaných systémů ochrany práv duševního vlastnictví, určení jejich prvků a vzájemných vazeb a popis vlastností systémů. Tato metoda umožňuje komplexní přístupu ke zkoumání dané problematiky.

Co do struktury je diplomová práce členěna do tří kapitol. První kapitola je teoretickým základem celé práce. Soustřeďuje se především na objasnění základního pojmosloví, členění a charakteristiky práv duševního vlastnictví a jejich jednotlivých druhů. Zdrojem jsou, s přihlédnutím k následnému srovnání různých mezinárodních režimů, mezinárodní smlouvy spravované pod patronací Světové obchodní organizace a Světové organizace duševního vlastnictví.

Druhá kapitola je zaměřena na hlavní rozdíly v přístupech mezinárodních ekonomických organizací, integračních seskupení a vyspělých ekonomických lídrů k ochraně práv duševního vlastnictví. Zmíněnými organizacemi jsou Světová obchodní organizace a Světová organizace duševního vlastnictví. Důraz je kladen především na východiska plynoucí z klíčové mezinárodní Dohody o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví – TRIPS, která spadá pod Světovou obchodní organizaci. Závěr kapitoly je věnován fungování systému ochrany duševního vlastnictví v USA a také průběhu vzniku nové japonské strategie pro oblast práv duševního vlastnictví.

Třetí kapitola je věnována praktickým možnostem vymáhání práv duševního vlastnictví v rámci jednotlivých mezinárodně-obchodních režimů ochrany duševního vlastnictví. Demonstrována je klíčová úloha dohody TRIPS ve vztahu k možnosti obecně uplatnit nároky plynoucí z dotčených práv a výsadní postavení Arbitrážního a mediačního

centra Světové organizace duševního vlastnictví v oblasti řešení tzv. doménových sporů. Na příkladu ČR je poté demonstrován dopad evropské právní úpravy do právních řádů členských států EU na základě Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví. Obsah směrnice respektuje ustanovení stanovené v TRIPS, které zpřesňuje a doplňuje. V závěru kapitoly je uveden efektivní nástroj pro posuzování stavu ochrany práv duševního vlastnictví vydávaný Úřadem představitelů USA pro obchod „Special 301 – Watch List“, který je zaměřen na analýzu obchodních partnerů USA v sektoru ochrany duševního vlastnictví.

2 Právo duševního vlastnictví

Pro uchopení celé problematiky a pro definování některých klíčových pojmů je v této kapitole využito především ustanovení mezinárodních smluv z oblasti práva duševního vlastnictví (dále jen „IPR“), které jsou administrativně spravovány Světovou obchodní organizací (dále jen „WTO“) a Světovou organizací duševního vlastnictví (dále jen „WIPO“). Hlavním důvodem je budoucí srovnání různých koncepcí IPR. Legislativa týkající se IPR vychází ve většině států či integračních seskupeních právě z těchto multilaterálních dohod.

Nezbývá však, než pro definice některých základních pojmů využít odborné literatury, eventuálně národních předpisů, jelikož mezinárodní smlouvy se soustředí především na ochranu jednotlivých druhů IPR.

Celek, který IPR tvoří, trpí jedním zásadním problémem a tím je neexistence komplexního právního kodexu. Proto se IPR jeví jako neucelené či dokonce roztržité. Ovšem systém, který bude uveden níže, je obdobný – s drobnými odchylkami – u všech zásadních pojetí IPR ve světě.

2.1 Základní pojmy z oblasti IPR

Duševním vlastnictvím rozumíme právo užívat nehmotných statků, jež jsou výsledkem tvůrčí duševní činnosti člověka.¹ Má několik charakteristických znaků:

- je nehmotné podstaty – jeho zdrojem jsou nápady, myšlenky, informace, symboly atd.,
- ochrana IPR je obdobně jako u vlastnictví absolutní,
- jde o nevyčerpatelný zdroj – užíváním se nesnižuje jeho kvalita ani kvantita,
- existují nezávisle na svém hmotném vyjádření.

Tvůrčí činnost lze charakterizovat jako pozitivní činnost fyzických osob, která vede ke vzniku nehmotných statků jako majetkových hodnot ať už skutečných či potenciálních. Výsledkem takové činnosti musí být originál, původní objekt – dílo, resp. nehmotný statek. Nejedná se tedy o rutinní, strojovou činnost jako u výrobního pásu. **Nehmotný statek**, jakožto výsledek této činnosti pak složime ze dvou nutných podmínek, kterými jsou samotná

¹ DRATLER, J., Jr. *Intellectual Property Law: Commercial, Creative and Industrial Property*. New York: ALM Properties, Inc., 2002. k.1 s. 3.

myšlenka a způsob jejího vyjádření srozumitelný člověku např. ve formě jména nebo označení.²

Ačkoli se takovýto koncept může zdát až příliš abstraktní, je uváděno, že v dnešní době se nehmotný majetek podílí na majetkové struktuře podniků cca 80 % a celých 50 % hodnoty podniku tvoří jeho samotné označení. Není proto divu, že se v poslední době ochraně IPR věnuje značná pozornost jak ze strany institucí, tak ze strany soukromých subjektů. Historie snah o ochranu nehmotného majetku firmy však sahá až do osmdesátých let 19. století, kdy souvisela především s registrací průmyslových patentů na tehdy nově vznikajících patentních úřadech.³

Posledním základním pojmem je **právo duševního vlastnictví**. Z výše uvedeného může být odvozena stručná definice, že se jedná o souhrn právních norem, které upravují společenské vztahy, které vznikají při tvůrčí duševní činnosti člověka, přičemž jejím výsledkem je nehmotný statek. Systematicky jej řadíme do soukromého práva, kde se vyskytuje jako samostatné odvětví občanského práva.

2.2 Systémy členění IPR

IPR je možné různými způsoby systematicky rozlišit. V zásadě dělíme IPR do dvou skupin na **právo autorské** a **právo průmyslového vlastnictví**. Ač se takto skromné členění může zdát zbytečně zjednodušené, pro praktické použití je zcela dostačující a setkáváme se s ním také v drtivé většině odborných publikací a také v systematice WTO.

Existují i jiné způsoby, např. z hlediska vědeckého doktrinárního vývoje je IPR systematicky rozlišováno na *práva k výtvorům* (vztahující se na výtvary jak umělecké nebo vědecké, tak i technické povahy – zobecněme zejména na právo autorské, právo výkonných umělců a právo patentové a vzorové) a *práva k hospodářským výkonům* (práva výrobců zvukových a obrazových záznamů či práva televizních nebo rozhlasových vysílatelů).⁴

² Pro člověka srozumitelnou formou je zde rozuměno v dokumentaci, zahráním hudební skladby, na obrazovce počítače apod.

³ Prvními mezinárodními dohodami o IPR byly Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví z r. 1883 a Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl z r. 1886.

⁴ TELEČ, I., TŮMA, P. *Přehled práva duševního vlastnictví 2 – Česká právní ochrana*. Brno: Doplněk, 2006. s. 21.

A právní teorie rozlišuje dokonce čtyři skupiny IPR, které dále velice podrobně rozpracovává. My se však přidržíme spíše praktického pohledu na celou problematiku.

2.2.1 Autorské právo

Autorským právem se z hlediska objektivního rozumí určitý soubor právních norem, který danou problematiku upravuje. V mezinárodním měřítku se ochraně autorských práv věnují dvě stěžejní smlouvy administrativně spravované WIPO. Jsou jimi Bernská úmluva a Úmluva WIPO o autorských právech. Důležitější je však subjektivní hledisko, které popisuje vztah a práva autora k autorskému dílu.

Charakterizujme si nyní dva zásadní pojmy autorského práva – **autorské dílo** a **autor**.

Autorské dílo

Autorské dílo je fakticky předmětem autorského práva. Dle článku 2 Bernské úmluvy se Může jednat o dílo literární, umělecké či vědecké. Důležitou podmínkou opět je, aby se jednalo o produkt tvořivé duševní činnosti autora. Z hlediska typu může jít o dílo slovesné – vyjádřené řečí nebo písmem, dílo hudební, dramatické a hudebně dramatické, choreografické a pantomimické, fotografické a vyjádřené postupem podobným fotografii, dílo audiovizuální, výtvarné, grafické a sochařské, dílo architektonické včetně díla urbanistického, dílo užitého umění a dílo kartografické.

Za autorská díla jsou považovány také počítačové programy, či databáze a práva k dílu se vztahují nejen na dílo již vzniklé, ale též dílo teprve vznikající.

Takové dílo musí být vyjádřeno člověku srozumitelným způsobem, včetně způsobu elektronického. Může být trvalé či dočasné, zároveň nezáleží na jeho rozsahu, účelu ani významu.

Autor a jeho práva

Asi každý si dokáže pod pojmem autor představit osobu, která dané dílo vytvořila. Někdy však nemusí být jasné, kdo dílo vytvořil. Proto je za autora považován ten, jehož

jméno nebo pseudonym je uvedeno na vzniklém díle.⁵ Autor nemusí být vždy pouze jediný. Vzniklo-li dílo za společného přispění více osob, tedy *společnou tvůrčí činností*, označujeme tyto osoby za spoluautory díla.

Autorské právo vzniká v tu chvíli, kdy je dílo vyjádřeno v objektivně vnímatelné podobě. Proto je nutné rozlišit vznik díla a vznik autorského práva. Ne vždy je totiž pravidlem, že právo k autorskému dílu náleží autorovi od chvíle vzniku díla.

Práva autora dělíme dle obecně uznávaného dualistického principu na dvě základní skupiny:

1. výlučná práva osobnostní a
2. výlučná práva majetková.⁶

Ad 1. Výlučná práva osobnostní (čl. 6 bis Bernské úmluvy)

Autor má především právo rozhodnout o **zveřejnění** svého díla. Dále má právo **nárokovat si autorství**, včetně práva rozhodnout se, zda a jakým způsobem má být jeho autorství uvedeno při zveřejnění a dalším užití jeho díla, je-li uvedení autorství při takovém užití obvyklé.

Dalším právem je **nedotknutelnost** díla, zejména pak právo udělit svolení k jakékoli změně nebo jinému zásahu do svého díla. Lépe řečeno, bez souhlasu autora není možné jakýmkoli způsobem dílo upravovat. Je-li dílo užíváno jinou osobou, nesmí se tak dít způsobem snižujícím hodnotu díla. Autor má právo na dohled nad plněním této povinnosti jinou osobou – tzv. autorský dohled. Výjimky a omezení většinou upravuje příslušný zákon jednotlivých států.

Osobnostní práva jsou nepřevoditelná a zanikají pouze smrtí. Po smrti autora si nikdo nesmí osobovat jeho autorství k dílu, dílo smí být užito jen způsobem nesnižujícím jeho hodnotu a, je-li to obvyklé, musí být uveden autor díla, nejde-li o dílo anonymní.

⁵ V českém právním řádu nacházíme pro tento princip označení *zákonná domněnka autorství* v §6 zákona č. 121/2000 Sb. (autorský zákon), v Bernské úmluvě viz článek 15.

⁶ Dualistický princip autorského práva je uznáván v celé EU a také v USA.

Ad 2. Výlučná práva majetková (čl. 8 a 9 Bernské úmluvy)

Díky souboru majetkových práv má autor faktickou moc své dílo užívat v reálném čase. Dílo je možno použít původní nebo jiným zpracované či jinak změněné podobě, a to nejen samostatně, ale i v souboru anebo ve spojení s jiným dílem. V mezinárodním režimu rozeznáváme dvě základní majetková práva autorů. Autor je především oprávněn **pořídít překlad svého díla a také pořídít kopii svého díla**. V praxi pak právní úprava jednotlivých států rozvíjí práva zmíněná v člancích 8 a 9.⁷ Úmluva WIPO o autorských právech se věnuje majetkovým právům autora v člancích 6 až 8. Hovoří se zde o právu distribuovat své dílo, pronajmout jej a zveřejnit jej.

Co se týče doby trvání majetkových autorských práv, pak ve většině států zahrnujících členské státy EU a USA je stanovena na dobu autorova života, ale také po následujících 70 let po autorově smrti. V našem právním řádu je tato povinnost zakotvena v §27 autorského zákona. Mezinárodní smlouva – Bernská úmluva – vyžaduje délku ochrany minimálně 50 let po smrti autora. Je-li autorů více, počíná lhůta „nedotknutelnosti“ díla běžet smrtí posledního spoluautora.

Existují však díla, která jsou anonymní či pseudonymní a nositel pseudonymu není znám. U takovýchto děl se lhůta počítá od jejich prvního oprávněného zveřejnění. Uplyne-li tato lhůta, stává se dílo *volným* a každý ho pak může volně užít, musí však být uveden autor (je-li znám) a dílo nesmí být užito způsobem snižujícím jeho hodnotu.

2.2.1.1 Licenční smlouva a omezení autorského práva

Prospěch z autorských děl mohou mít nejen autoři, ale při splnění předpisem – zákon, mezinárodní smlouva – daných náležitostí i další osoby, což se uskutečňuje na základě tzv. licenčních smluv. Pomocí licenční smlouvy autor poskytuje oprávnění k užití díla nejčastěji na základě odměny. Z charakteru licenční smlouvy pak vyplývá i omezení autorského práva. Dochází k němu buď na základě vůle autora, nebo na základě zákona.

⁷ Příkladem budiž výčet práv v §§12 – 17 autorského zákona v ČR.

Typy licencí

Autorské právo obecně rozeznává tři typy licencí:

- smluvní neboli dobrovolné licence (contractual licence) jsou udělovány na základě licenční či frančizové smlouvy a bezpochyby nejvýznamnější mezi nimi jsou licence patentové; v drtivé většině se jedná o úplatné licence,
- zákonné licence jsou takové, které stát stanoví volně přístupné, jelikož je v obecném zájmu, aby bylo využití díla poskytnuto široké veřejnosti i proti vůli vlastníka; tyto licence můžeme dále rozdělit na:
 - úplatné zákonné licence kam spadá také knihovní licence,
 - bezúplatné zákonné licence, kterých je většina a řadíme sem licenci úřední, zpravodajskou a v akademických kruzích nejčastější licenci citační,
- posledním typem jsou nucené licence (compulsory licences), které jsou výhradně úplatné a charakteristické jsou pro většinu práv průmyslových; užívané jsou velice zřídka a jedinou významnou nucenou licenci je překladatelská licence k zahraničním dílům podle Všeobecné úmluvy o autorském právu, která byla podepsána v Ženevě v roce 1952 a revidována o 19 let později v Paříži.⁸

2.2.2 Právo průmyslového vlastnictví

Průmyslovým právem rozumíme ochranu výsledků technické tvůrčí činnosti (vynálezy a užité vzory), předměty průmyslového výtvarnictví (průmyslové vzory), jakož i práva na označení (ochranné známky a označení původu) a v neposlední řadě také konstrukční schémata polovodičových výrobků (tzv. topografie polovodičových výrobků) a další.⁹

Právo průmyslového vlastnictví je druhým velkým souborem IPR. Z ekonomického pohledu je jistě podstatnější než právo autorské, neboť ovlivňuje pozici podniků na trhu, co se týče využitelnosti technologií apod. Ochrana průmyslových práv hraje klíčovou roli především pro inovativní podnikatelské subjekty, které do značné míry těží z prodeje licencí ostatním účastníkům na trhu. Pro jednotlivé chráněné typy průmyslových práv je charakteristická především jejich průmyslová využitelnost, resp. opakovaná hospodářská

⁸ TELEČ, I. *Přehled práva duševního vlastnictví 1 – Lidskoprávní základy, Licenční smlouva 2. Upravené vydání*. Brno: Doplněk 2007. s. 98.

⁹ Úřad průmyslového vlastnictví. *Průmyslová práva* [online]. 2008. [cit. 2010-05-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.upv.cz/cs/prumyslova-prava.html>>.

využitelnost ve výrobě. Vidíme zde výrazně odlišný charakter od práva autorského, což můžeme doložit způsobem vzniku práv v jednotlivých kategoriích.

Jak bylo uvedeno výše, autorské právo vzniká okamžikem zveřejnění díla, přeneseně řečeno tedy přímým působením autora. Právo průmyslové však vyžaduje souhlas příslušné národní autority, aby vzniklo, tedy jistý zákonem stanovený formální postup, kterým je rozhodnutí úřadu o udělení ochrany průmyslového vlastnictví.

Pro přiblížení této oblasti IPR a pro objasnění výše zmíněných pojmů je vhodné využít několik zásadních mezinárodních smluv. Pro každý druh průmyslového vlastnictví existuje samostatný předpis. Souhrnný kodex opět neexistuje především proto, že charakterem jednotlivých druhů průmyslového vlastnictví je poměrně rozdílný. Také proto je nutné vycházet z většího počtu dohod, než tomu bylo u práv autorských.

2.2.2.1 Druhy průmyslového vlastnictví

Při divizi průmyslového vlastnictví si můžeme nejlépe povšimnout velkého záběru tohoto odvětví.

Předmětem práva průmyslového vlastnictví jsou:

- výsledky technické tvůrčí činnosti – vynálezy a užité vzory,
- předměty průmyslového výtvarnictví – průmyslové vzory (též design),
- právo na označení – označení původu a ochranné známky,
- integrované obvody – topografie polovodičů,
- plemena zvířat,
- odrůdy rostlin,
- způsoby léčení lidí a zvířat.

Je-li již znám výčet druhů průmyslového vlastnictví, nezbývá než přikročit k jejich charakteristice. Je samozřejmě žádoucí opřít se opět o několik mezinárodních smluv pod administrativní správou WTO a WIPO.

Vynález

Vynálezy jsou chráněny patenty. Obecná definice vynálezu neexistuje, mezinárodní smlouvy, stejně jako předpisy jednotlivých účastnických států se soustřeďují zejména na způsob jejich ochrany, tedy na patent.

Za patent je považován dokument prokazující světovou novost vynálezu splňujícího podmínky pro udělení patentu, zaručující vlastníkovvi patentu výhradní právo k průmyslovému využití tohoto vynálezu.¹⁰ Předmětem ochrany jsou dle čl. 27 Dohody o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (dále jen „TRIPS“) vynálezy, které jsou nové, obsahují tvůrčí činnost a jsou průmyslově využitelné. Patentovat lze nejen výrobky a výrobní postupy, ale i chemicky vyrobené látky, léčiva, průmyslové produkční mikroorganismy, jakož i biotechnologické postupy a produkty získané jejich pomocí.

Státy však mohou podle stejného ustanovení smlouvy TRIPS některé vynálezy vyloučit z patentovatelnosti, hrozí-li porušení ochrany veřejného pořádku nebo morálky, včetně ochrany života nebo zdraví lidí, zvířat nebo rostlin, nebo k zabránění vážnému zasažení životního prostředí. Vyloučit je možné také diagnostické, léčebné a chirurgické metody léčení lidí a zvířat, ale i rostliny nebo zvířata, jiná než mikroorganismy a biologické postupy pro pěstování rostlin a zvířat jinými než nebiologickými a mikrobiologickými postupy. Členové však poskytnou ochranu odrůd rostlin buď prostřednictvím patentů nebo účinným systémem svého druhu, nebo jejich kombinací.

Patent platí od okamžiku podání patentové přihlášky na dobu 20 let, v průběhu níž se musí platit udržovací poplatky. Patent nelze prodloužit.

Užitný vzor

Užitnými vzory (někdy též nazýváme malými patenty) chráníme technická řešení, která jsou nová, přesahují rámec pouhé odborné dovednosti a jsou průmyslově využitelná. Systém ochrany je podobný vynálezu a to platí i pro podmínky pro jeho ochranu - technické řešení musí přesahovat rámec pouhé odborné dovednosti, nesmí být jen vnější úpravou

¹⁰ JIHOMORAVSKÉ INFORMAČNÍ CENTRUM. *Úvod do ochrany průmyslového vlastnictví* [online]. 2007. [cit. 2010-05-05]. Dostupný z WWW: <<http://documents.jic.cz/ipr-uvod.pdf>>.

výrobku, musí být průmyslově využitelné – a případná omezení, tedy to, co se za technické řešení nepovažuje – objevy, vědecké teorie a matematické metody, pouhé vnější úpravy výrobků, plány, pravidla a způsoby vykonávání duševní činnosti, programy počítačů, pouhé uvedení informace. Tento způsob ochrany IPR není tolik rozšířen a proto pro něj neexistuje mezinárodní úprava. K výčtu zemí, které tento druh ochrany poskytují, se řadí i ČR. Užitný vzor má, ve srovnání s ostatními formami ochrany, spíše krátkodobý charakter. Doba ochrany bývá stanovena maximálně na 6 až 10 let.

Průmyslový vzor (design)

Předešlé dva druhy průmyslových vlastnictví slouží k ochraně technických řešení, nyní se dostáváme k ochraně designu, grafických znázornění či vizuální podoby potenciálního předmětu ochrany průmyslových práv.

Dle WIPO je průmyslovým vzorem ornamentální nebo estetický vzhled výrobku. Může být tvořen trojrozměrnými prvky, jako je tvar nebo povrch výrobku, nebo dvojrozměrnými prvky, jako jsou čáry, vzory nebo barvy.¹¹

Průmyslové vzory leží na pomezí umění a techniky. Průmyslové vzory mají blízko k vynálezům a užitným vzorům, stejně jako k autorským dílům. Cílem tvůrce je vytvořit takový tvar (design) výrobku, který bude uspokojovat estetické požadavky spotřebitele, stejně jako požadavky na jeho funkční stránku. Pro svůj nevyhraněný charakter jsou průmyslové vzory velice specifickým druhem průmyslového práva.

To se odráží i ve způsobu jeho ochrany, která je trojí. Je-li blízký autorským dílům, vyplývá ochrana průmyslového vzoru částečně i z práva autorského. Stěžejní je však dvojitá forma ochrany na základě psaných či nepsaných průmyslových vzorů. Psaný průmyslový vzor podléhá obdobnému formálnímu postupu jako u vynálezů, resp. patentů. Právní ochrana spočívá v zápisu průmyslového vzoru do rejstříku a vydání osvědčení patentovým úřadem. Nepsaný průmyslový vzor se podobá režimu autorského práva, ale neklade takový důraz na vysokou míru tvůrčí činnosti jako je tomu u autorských děl. Tento způsob ochrany nepodléhá žádné registraci a aktivní je pouze na krátkou dobu.

¹¹ WIPO. *Industrial designs* [online]. 2008. [cit. 2010-05-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.wipo.int/designs/en/>>.

Částečně abstraktní charakter se odráží i v rozdílném pojetí tohoto druhu ochrany IPR. Z níže uvedených citací právní úpravy v různých světových centrech je patrné, že obdobnou věc lze popsat několika různými způsoby a přitom jí vždy poskytnout stejnou míru právní ochrany.

Rozdílná pojetí se odrážejí i v rozdílných definicích průmyslového vzoru:

- **země EU – Směrnice 98/71/ES:** (průmyslovým) vzorem se rozumí vzhled výrobku jako celku nebo jeho části vyplývající z jeho znaků, zejména z linií, obrysů, barev, tvaru, struktury povrchu, a/nebo materiálu výrobku jako takového, a/nebo jeho dekoru;
- **Spojené státy americké – U.S. Patent Act:** Průmyslovým vzorem se rozumí zrakem vnímatelné znaky ztělesněné nebo aplikované na výrobku. Průmyslový vzor je projevem vzhledu výrobku a může být tvořen uspořádáním nebo tvarem výrobku, zdobením povrchu nebo kombinací uspořádání a zdobení povrchu.
- **Japonsko – Zákon o průmyslových vzorech č. 125 ze dne 13. dubna 1959:** Průmyslovým vzorem se rozumí tvar, vzorek, barva výrobku nebo jakákoliv jejich kombinace, včetně části výrobku, který působí estetickým dojmem na lidské oko.

Obecně platí, že vnější vzhledová úprava musí mít charakter estetický, nikoliv výlučně funkční, musí být nová a musí být průmyslově využitelná. Doba ochrany činí u průmyslových vzorů 25 let.

Označení původu (zeměpisná označení)

Dohoda TRIPS pro český výraz označení původu užívá ekvivalentu zeměpisná označení. Čl. 22 je popisuje jako označení, která určují zboží jako zboží, pocházející z území Člena (tedy signatářského státu), nebo oblasti, nebo místa tohoto území, jestliže lze danou jakost, pověst nebo jiné charakteristické znaky zboží připsat v podstatě jeho zeměpisnému původu.

Jedná se tedy o název oblasti, určitého místa nebo země používaný k označení zboží pocházejícího z tohoto území, jestliže kvalita nebo vlastnosti tohoto zboží jsou výlučně nebo převážně dány zvláštním zeměpisným prostředím s jeho charakteristickými přírodními a lidskými faktory a jestliže výroba, zpracování a příprava takového zboží probíhá ve vymezeném území. Hlavní rozdíl oproti ochranné známce lze spatřovat ve faktu,

že známka náleží konkrétní fyzické osobě a konkrétnímu zboží či službě, kdežto označení původu je společné pro všechny výrobky produkované v dané oblasti kterýmkoli podnikatelem.

Ochranná známka

Charakter ochranné známky definuje dohoda TRIPS v čl. 15, dle něhož se jakékoli označení nebo jakákoli kombinace označení, způsobilá odlišit výrobky nebo služby jednoho podniku od výrobků nebo služeb jiných podniků, budou schopna tvořit ochrannou známku. Taková označení, zvláště pak slova, včetně osobních jmen, písmen, číslovek, obrazových prvků a kombinací barev, jakož i jakákoli kombinace těchto označení budou způsobilé být zapsány jako ochranná známka.

Dokument zaručuje vlastníkově ochranné známky výlučné právo používat specifické označení ve spojení s výrobky nebo službami, pro něž je chráněna. Doba ochrany práva je neomezená, jelikož známka se dá opakovaně prodlužovat, avšak minimální doba ochrany pro první období zápisu musí být dle čl. 18 TRIPS alespoň 7 let.

Formální náležitosti získání ochranné známky spočívají v podání přihlášky na příslušný úřad. Následně dojde k zápisu do rejstříku ochranných známek patentovým úřadem. K ochranné známce se přidává seznam výrobků či služeb, pro které známka platí. Pro uznání ochranné známky musí být známka rozlišitelná, nesmí být klamavá pro spotřebitele a nesmí spotřebitele uvádět v omyl, pokud jde o povahu, jakost a původ výrobku nebo služby. Známky, které jsou celosvětově známé a vžité nemusí být zapsány, a přesto jsou chráněné.

Druhy ochranných známek:

- slovní,
- obrazové,
- prostorové,
- v některých státech i zvukové,
- čichové.

Zapsaná ochranná známka může být označena např. symbolem popřípadě doprovázena označením Registered Trade Mark – což je tradiční symbol ochranné známky, pomocí kterého

firmy identifikují samy sebe, své výrobky a služby. Tím se pro zákazníky odlišují od ostatních firem, které na trh přinášejí stejné nebo podobné výrobky a služby. Taková známka může mít pro podnik značný význam z hlediska dobrého jména společnosti a má samozřejmě i svou cenu, která může být značná.

Topografie polovodičů

Integrované obvody jsou chráněny topografií, tzn. sérií zafixovaných nebo zakódovaných vzájemně souvisejících zobrazení, která znázorňují trojrozměrné trvalé uspořádání vrstev vytvářejících integrovaný obvod (čip). K registraci se ukládá celý popis obvodu. Právní ochrana spočívá v zápisu do rejstříku topografií patentovým úřadem.¹²

¹² Výpočetní a informační centrum ČVUT. *Druhy patentových dokumentů* [online]. 2002. [cit. 2010-06-05]. Dostupný z WWW: <http://knihovny.cvut.cz/vychova/vychova1/inf_pram/dus_vlas.html>.

2.3 Shrnutí teoretických základů IPR

Objasnění základního pojmosloví, členění a charakteristiky IPR a jejich jednotlivých druhů slouží jako teoretický základ celé diplomové práce. K tomu jsou využívány především mezinárodní smlouvy pod patronací dvou významných mezinárodních organizací WTO a WIPO.

Klíčovými pojmy z oblasti IPR jsou zejména průmyslové vlastnictví, tvůrčí činnost, nehmotný statek a konečně také právo duševního vlastnictví. Jejich definice a význam jsou základem pro následnou komparaci mezinárodně-obchodních systémů, které na těchto základech staví strategii ochrany a vymáhání IPR.

Co se týče divize IPR, lze konstatovat, že přes obsáhlost systému členění je jejich rozdělení poměrně srozumitelné. V zásadě IPR dělíme do dvou skupin na autorská a průmyslová práva. Je možné povšimnout si, že průmyslová práva jsou daleko obsáhlejší částí IPR a jsou v ekonomické praxi také daleko více užívána. Absence jednotného právního kodexu se však odráží v rozdílnosti některých definic. Pro srovnání je možno uvést různé definice průmyslových vzorů napříč národními úpravami.

Soustředění na poměrně úzkou škálu mezinárodních smluv se může zdát poněkud jednostranné, ale bude-li v dalších kapitolách hlavním cílem komparace jednotlivých pojetí a přístupů k IPR a jejich ochraně, nezbyvá, než nalézt takovou úpravu, která bude závazná pro co největší počet států světa.¹³ Pro zkoumání obchodních aspektů IPR je klíčovým dokumentem TRIPS, které je závazná pro všechny členy WTO. U smluv vedených v rámci agendy WIPO je patrné (viz příloha č. 1), že počet signatářů jednotlivých smluv není stabilní. S tím souvisí i omezená vymahatelnost nároků z těchto smluv plynoucích.

¹³ Tabulku, která shrnuje členství národních států v mezinárodních organizacích a také jejich účast na klíčových multilaterálních smlouvách, které se vztahují k IPR je možno nalézt v příloze č. 1.

3 Srovnání koncepcí a přístupů k IPR ve významných mezinárodních organizacích a světových obchodních centrech

Cílem této kapitoly není ani tak srovnávat definice jednotlivých druhů IPR, ale srovnání celkového pojetí v rámci mezinárodních organizací či významných center světového obchodu. Úvod této části diplomové práce osvětluje uchopení celé problematiky různými subjekty. Dále se zaměřuje na charakteristiku hlavních rozdílů jednotlivých přístupů.

3.1 Pojetí IPR ve WTO

Světová obchodní organizace (dále jen WTO) je jedinou celosvětovou mezinárodní organizací, která se věnuje pravidlům obchodování mezi státy. WTO vznikla **1. ledna 1995**, a to z ní činí jednu z nejmladších mezinárodních organizací.

Dohoda o zřízení Světové obchodní organizace byla podepsána dne 15. dubna 1994 v Marakeši. Tímto podpisem bylo završeno mnohaleté úsilí o doplnění a přeměnu Všeobecné dohody o clech a obchodu (dále jen GATT) ustavené v reakci na celosvětový ekonomický vývoj po 2. světové válce. WTO a GATT pomohly vytvořit silný a úspěšný obchodní systém a přispěly tak k pozitivnímu ekonomickému rozvoji.

V současnosti má WTO **153 členů** a několik zemí jedná o svém přístupu. Členy WTO nemusí být vždy státy, ale mohou jimi být také jednotná celní území. Proto je členem WTO Česká republika stejně jako Evropská unie.

Mezi orgány WTO patří **Konference ministrů**, což je orgán nejvyšší, jenž rozhoduje o otázkách, které se týkají mnohostranných obchodních dohod. **Generální rada** řídí WTO v období mezi jednotlivými konferencemi. Různými oblastmi obchodu se zabývají různé pracovní skupiny a technické a administrativní zázemí orgánům poskytuje sekretariát WTO.

Zásadou pro rozhodování všech pracovních orgánů je konsensus (jednomyslné přijetí řešení všemi členy). WTO je vybudována na základních principech, které jsou dodržovány při vytváření pravidel a liberalizaci obchodu. Mezi tyto principy se řadí **zákaz diskriminace, uvolňování obchodu** (postupně prostřednictvím jednání), **podpora hospodářské soutěže, předvídatelnost, dosažení ekonomického rozvoje a reforem**.

Hlavními cíli WTO jsou zvýšení životní úrovně, dosažení plné zaměstnanosti, vyšší a stále rostoucí úrovně reálného důchodu a efektivní poptávky či zvýšení výroby a obchodu se zbožím a se službami, což umožní optimální využití světových zdrojů v souladu s cílem trvalého rozvoje. My se však budeme orientovat na oblast IPR, která spadá pod Radu pro obchodní aspekty IPR. Nezapomeňme zmínit také Komisi TRIPS, která je klíčová při administraci a monitorování dodržování dohody TRIPS a je součástí Rozvojové agendy z Dauhá. Významnou úlohu hraje rada TRIPS i při vzájemné interakci mezi WTO a WIPO.

Hlavními výstupy z činnosti WTO jsou dohody a ujednání. Mezi mnohostranné dohody, tedy právní texty, které jsou závazné pro všechny členy WTO, patří i Dohoda o obchodních aspektech IPR – TRIPS, která je celosvětově nejvýznamnějším dokumentem upravujícím tuto problematiku.

3.1.1 TRIPS a globální harmonizace IPR

Dohoda TRIPS má časovou souvislost se vznikem WTO. Účinnosti nabyla 1. ledna 1995, jakožto jeden z výsledků tzv. Uruguayského kola mnohostranných obchodních jednání GATT. „Uruguayské kolo“ jenž probíhalo v letech 1986 – 1994, vedlo k podpisu Dohody o zřízení WTO. TRIPS je jednou z mnoha příloh dohody zřizující WTO, konkrétně se jedná o přílohu 1c.

Jak si ukážeme níže, TRIPS zakotvila na rozdíl od předcházejících mezinárodních smluv na ochranu IPR ustanovení, která se vztahují k možnostem a mechanismům směřujícím k vynucení těchto práv. Důraz je kladen zejména na vnitřní vynucovací mechanismy. V případě ideální účinnosti příslušných ustanovení, mohou být nežádoucí aktivity ohrožující IPR zastaveny již u zdroje.

Nepředstavujme si však, že by okolo zpřísnění pravidel týkajících se duševního vlastnictví panovala všeobecná shoda napříč všemi státy, jež se staly členy WTO. A prosazení TRIPS si vyžádalo nemalé kompenzace poskytnuté rozvojovým zemím, v nichž povětšinou neexistovala jakákoli legislativa zabývající se IPR, neboť obchodním aspektům duševního vlastnictví, resp. dodržování a vymáhání IPR, nebyla ze strany těchto států vůbec věnována pozornost. Důležitou roli sehrály i „argumenty“ rozvinutých států, za které úspěšně lobbovaly především skupiny spojené s nejvíce ohroženými průmyslovými sektory (chemický, farmaceutický a zábavní průmysl). Nakonec se podařilo rozvojové státy přesvědčit

o výhodnosti efektivně fungujícího systému ochrany IPR. Je všeobecně uznávána skutečnost, že zdravý systém ochrany IPR vede k ekonomickému růstu a inovativní činnosti, a to i v rozvojových zemích, především pak ke zvýšení přímých zahraničních investic. Příkladem může být růst objemu přílivu přímých zahraničních investic na počátku 90. let 20. století po reformě patentového a známkového práva v Indii nebo stejný efekt v Brazílii po zavedení nových norem v oblasti průmyslového práva v roce 1996.¹⁴ Rozvinuté státy dále přislíbily liberalizaci obchodu se zemědělskými a textilními výrobky (přístup na trh vyspělých zemí), zajištění rozsáhlejšího přístupu k zahraničním technologiím a know-how¹⁵, ale také pohrozily jednostrannými obchodními sankcemi proti zemím, které porušují práva duševního vlastnictví, resp. nebudou spadat pod režim TRIPS.

3.1.2 Principy ochrany IPR v režimu TRIPS

TRIPS se kromě výčtu chráněných práv věnuje i jejich uplatnění na reálném trhu, tedy jejich obchodním aspektům. Právě v tomto faktu tkví odlišnost této dohody od ostatních úmluv, které se týkají IPR.

TRIPS se opírá o několik principů, které jsou při ochraně práv uplatňovány. Prvním z nich je princip **národního zacházení** obsažený v ustanovení čl. 3 odst. 1 TRIPS, dle něhož každý stát musí poskytnout občanům ostatních signatářů TRIPS *zacházení neméně příznivé, než jaké poskytuje svým vlastním občanům*, týkající se ochrany duševního vlastnictví. Dalším principem je **jednání podle nejvyšších výhod** (nebo také doložka nejvyšších výhod) dle čl. 4 TRIPS – pokud jde o ochranu duševního vlastnictví, *bude jakákoli výhoda, přednost, výsada nebo osvobození přiznaná členským státem občanům kterékoli jiné země, přiznána ihned a bezpodmínečně občanům všech ostatních členských států*. Dalšími principy jsou **zajištění vnitrostátního vynucení IPR a řešení sporu mezi státy TRIPS dle zvláštního mechanismu WTO**, kterým se práce věnuje v kapitole o řešení sporů a vynucování duševních práv (3.1.1 Režim vymáhání v rámci TRIPS). Čl. 70 TRIPS zakazuje zpětnou retroaktivitu dohody, neboť se vztahuje pouze na práva, která vznikla po podpisu TRIPS.

¹⁴ WIPO. *Intellectual Property – A Power Tool for Economic Growth* [online]. 2010. [cit. 2010-11-02]. Dostupný z WWW: <http://www.wipo.int/export/sites/www/about-wipo/en/dgo/wipo_pub_888/pdf/wipo_pub_888_chapter_2.pdf>.

¹⁵ Podpora převodu technologií dle čl. 66 TRIPS a závazek k technické spolupráci dle čl. 67 TRIPS.

TRIPS se věnuje i úpravě oblastí, jako je právo hospodářské soutěže v souvislosti s hrozbou monopolního zneužívání ochrany IPR, anebo s ochranou nezveřejněných informací.

Nezveřejněné informace se stávají na mezinárodní úrovni poprvé předmětem ochrany duševních práv. Dle čl. 39 se jedná o informace, které jsou tajné, nikoli obecně známé, jsou komerčně hodnotné a udržovány v tajnosti. Osobám, které mají takovéto informace ve své moci, je poskytována ochrana proti zveřejnění informací bez jejich vědomí.

Čl. 40 pak upravuje již zmíněnou hrozbu monopolního zneužívání ochrany. Objevily se totiž obavy, že by vývozci technologií mohli zneužívat svého postavení ve formě požadavků v licenčních smlouvách, které by mohly být zpoplatněny nebo by mohlo dojít k jinému druhu omezení užívání poskytnuté technologie nebo pracovního postupu.

3.2 Význam WIPO a její mezinárodní pojetí IPR

WIPO vznikla v roce 1967 na základě Úmluvy o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví a od roku 1974 je specializovanou agenturou OSN. Je stále považována za primární mezinárodní fórum ochrany IPR, přestože mu v současnosti významně konkuruje WTO resp. TRIPS, která se rovněž zabývá ochranou práv k duševnímu vlastnictví a jeho harmonizací v globálním měřítku. Vidíme, že základy této organizace byly položeny na konci 60. let 20. století s cílem ochránit především **průmyslové vlastnictví** v tehdy silně industrializované světové ekonomice, tedy hmatatelné výsledky tvůrčí činnosti. Stranou však nezůstala ani oblast práv autorských, tedy těch abstraktnějších IPR, jenž jsou nadneseně řečeno „hůře uchopitelná“. Proto se klíčovými staly především dvě mezinárodní úmluvy upravující přístup jednak k průmyslovému vlastnictví – v případě **Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví** (dále jen „Pařížská úmluva“), a jednak k autorskému právu – v případě **Bernské úmluvy o ochraně autorských a uměleckých děl** (dále jen „Bernská úmluva“).

Jednotlivé oblasti ochrany duševních práv poté byly rozvíjeny dalšími úmluvami, které byly buďto přejímány z minulosti nebo byly na platformě WIPO nově vytvářeny. Pařížská úmluva pokrývá celou plejádu průmyslových práv. Dle čl. 1 upravuje tento významný akt mezinárodního práva patenty na vynálezy, průmyslové vzory, užitné vzory,

tovární nebo obchodní známky, známky služeb, obchodní jméno a údaje o provenienci zboží nebo označení jeho původu.

Proto se např. na oblast patentů vztahuje celkem pět mezinárodních smluv. Obecnými, základními smlouvami jsou již zmíněná Pařížská úmluva, ale také **Smlouva o patentovém právu** s platností od roku 2000, která stanoví společná obecná pravidla a maximální požadavky na formální postupy při řízení vnitrostátními nebo regionálními patentovými úřady.¹⁶ Metodami zajištění ochrany patentů se zabývá **Smlouva o patentové spolupráci** (dále jen „PCT“) s platností od roku 1970 ve znění z roku 2001 (stanovující požadavky, jež je nutno splnit při snaze získat mezinárodní patent) a **Budapešťská smlouva** s platností od roku 1980 (o mezinárodním uznávání uložení mikroorganismů k účelům patentového třídění). Třídění patentů se pak věnuje **Štrasburská dohoda o mezinárodním patentovém třídění** s platností od roku 1979 (dále jen „Štrasburská dohoda“) na jejímž základě byl vytvořen nový, efektivnější systém třídění patentových žádostí na základě technologie patentovaného vynálezu.

Obdobným způsobem jsou upravena všechna IPR. Vidíme, že se během existence WIPO neustále objevuje potřeba podrobněji kvalifikovat různé formální postupy a přesněji specifikovat způsob ochrany jednotlivých práv, což souvisí s jejich uplatňováním a stále větším prosazováním v každodenní praxi.

Úlohou WIPO je proto vytvářet praktické nástroje na ochranu duševního vlastnictví na celém světě prostřednictvím spolupráce mezi **184 členskými státy**, zejména formou harmonizace jednotlivých národních legislativních předpisů, ale také formou podpory spolupráce mezi mezinárodními a národními svazy na ochranu duševního vlastnictví. Za všechny jmenujme **Pařížský svaz** – oficiálně Mezinárodní svaz na ochranu průmyslového vlastnictví nebo **Bernský svaz** – oficiálně Mezinárodní svaz na ochranu literárních a uměleckých děl.

WIPO v současnosti spravuje 24 mezinárodních smluv z oblasti ochrany IPR tříděných do tří skupin – **ochrana duševního vlastnictví, globální systém ochrany a mezinárodní klasifikace jednotlivých druhů IPR**. Za nejdůležitější smlouvy o ochraně IPR považujeme Pařížskou úmluvu a Bernskou úmluvu. Za globální systémy ochrany lze

¹⁶WIPO. *Patent-related treaties administered by WIPO* [online]. 2010. [cit. 2010-11-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.wipo.int/patent-law/en/treaties.html>>.

uvést PCT, ke klasifikačním dohodám patří mimo jiné Locarnská úmluva vztahující se k mezinárodní klasifikaci průmyslových vzorů nebo již zmíněná Štrasburská dohoda. Mimo jiné je WIPO zdrojem sjednávání mezinárodních smluv.

Stručně lze popsat agendu a cíle WIPO v několika bodech:

- snaha o harmonizaci právní úpravy duševního vlastnictví a procesů jeho uplatňování na základě smluvně uznaných stejných zásad,
- poskytování prostoru pro maximální možnou výměnu informací z oblasti práva duševního vlastnictví,
- poskytování právní a technické pomoci (nejen) pro rozvojové země,
- rozšiřování všeobecné vzdělanosti v této oblasti,
- a příprava institucionálního zabezpečení pro rychlé a uznávané řešení sporů.¹⁷

Při určování svých strategických cílů vychází WIPO ze svých střednědobých strategických plánů. V současné době je realizován střednědobý plán pro období 2010 – 2015, který byl vytvořen na 48. zasedání v Ženevě, které se uskutečnilo od 20. do 29. září 2010.

Co se týče řídicích struktur WIPO, existují tři řídicí orgány. **Valné shromáždění**, které se skládá z členských států WIPO (ty jsou zároveň členy Pařížského nebo Bernského svazu), a schází se jednou za dva roky, dále **Konferenci**, kterou také tvoří všechny členské státy této organizace, a která se schází rovněž jednou za dva roky, a 79 členný **Koordinační výbor**, který se schází každoročně. Tyto řídicí orgány stanovují program a rozpočet WIPO vždy na dvouleté období. Rozpočet na období 2010 – 2011 činí 618,8 milionů švýcarských franků.¹⁸ Generální ředitelem WIPO je od října roku 2008 Francis Gurry z Austrálie, který ve funkci nahradil Kamila Idrise ze Súdánu.

Jednou z determinant dalšího vývoje je konflikt mezi vyspělými a rozvojovými státy, tedy konflikt „Sever – Jih“. Rozvojové státy mají svým počtem ve WIPO většinu, což určuje řadu agend (mimo jiné otázky ochrany tradičních znalostí a folkloru), kterými se organizace zabývá, a pro vyspělé země to mnohdy znamená zpomalení dalšího rozvoje práv k duševnímu

¹⁷ EPRAVO.CZ. *Postavení a činnost Světové organizace duševního vlastnictví* [online]. 1999-2010. [cit. 2010-11-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/postaveni-a-cinnost-svetove-organizace-dusevniho-vlastnictvi-11621.html>>.

¹⁸ WIPO. *How WIPO Works* [online]. 2010. [cit. 2010-11-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.wipo.int/about-wipo/en/how/>>.

vlastnictví. Právě proto se v rámci organizace začínají čím dál tím více využívat pružnější a rychlejší nástroje harmonizace práv k duševnímu vlastnictví tzv. soft-law.¹⁹

WIPO má nezastupitelnou úlohu při technické spolupráci v pomoci rozvojovým zemím dostát závazkům z TRIPS. Dlouhodobým cílem organizace je, aby rozvojové země nebyly jen pasivními uživateli a ochránci práv k duševnímu vlastnictví, ale aby z nich mohly i profitovat. Neméně zajímavá je i finanční a materiální pomoc rozvojovým zemím, při realizaci projektů na podporu rozvoje práva duševního vlastnictví.

3.3 Duševní vlastnictví v pojetí EU

IPR se vyznačují tím, že jsou teritoriálně omezena na území státu, který jejich ochranu přiznává, ať už na základě zákona nebo na základě individuálního správního aktu (udělení patentu, zápis průmyslového vzoru apod.). Obsahem těchto práv je ochrana výrobků či služeb s tím, že majiteli práv přísluší výlučné oprávnění předmět práva využívat. Takto chráněné výrobky tedy nelze dovážet, distribuovat do prodejní sítě či jinak užívat bez souhlasu majitele práva ve státě, kde jeho ochrana existuje. To je však v přímém rozporu s jedním z klíčových výsledků fungování jednotného vnitřního trhu EU (dále jen „JVT“), tedy volným pohybem zboží a služeb. Z tohoto důvodu jsou konstruovány globální systémy ochrany umožňující při splnění stanovených podmínek předmět IPR v omezené míře využívat. S cílem ulehčit fungování JVT přichází i EU se svou vlastní strategií ochrany IPR.

Na druhé straně vnímá (nejen) EU ochranu duševního vlastnictví jako pobídku pro rozvoj tvůrčí činnosti a využívání jejich výsledků, které přispívají ke zvyšování konkurenceschopnosti, inovací, zaměstnanosti a k podněcování přílivu FDI do ekonomik se stabilním a transparentním systémem ochrany IPR.

Již nyní můžeme vnímat rozpor mezi protekcionistickým charakterem prostředků ochrany IPR a liberalizací trhu představovanou existencí JVT a v přeneseném smyslu svobody pohybu zboží a služeb. Tento konflikt mezi vnitřním trhem a ochranou duševního vlastnictví je řešen jednak harmonizací předpisů členských států, jednak vytvářením práv, která platí jednotně na celém území EU. Dalším zásadním řešením je, že jednotlivá práva

¹⁹ DOBŘÍCHOVSKÝ, T. Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví. V kontextu evropského práva, dohody TRIPS a činnosti WIPO. Praha: Linde, a.s., 2004. s. 24.

si ponechají teritoriální povahu, avšak nikoli omezenou na území jednotlivých členských států, ale rozšířenou na celé území EU. Proto již existuje ochranná známka EU, průmyslový vzor EU a připravuje se patent EU, o kterém v současné době probíhá diskuze. Přijetí patentu EU je projednáváno již několik let, poslední vývoj naznačil, že neexistuje jednomyslné stanovisko ohledně této možnosti na ochranu IPR. Itálie spolu se Španělskem na zasedání Rady pro konkurenceschopnost (10. listopadu 2010) nedokázaly povznést nad skutečnost, že mezi oficiální jazyky jednotného patentu EU nebude v budoucnosti zařazena jejich mateřština. Proto návrh na realizaci tohoto projektu zablokovaly.

Smlouva o fungování EU v čl. 36 nevylučuje zákazy nebo omezení dovozu, vývozu nebo tranzitu odůvodněné ochranou duševního vlastnictví. Tyto zákazy nebo omezení nesmějí však sloužit jako prostředky svévolné diskriminace nebo skrytého omezování obchodu mezi členskými státy. Rozporem mezi pravidly JVT a ochranou IPR se zabýval i Evropský soudní dvůr, který ve svém rozhodnutí 119/75 Terrapin rozdělil existenci a výkon IPR. Což v praxi znamená, že právo samo o sobě je chráněno vždy, ale jeho výkon pouze v případě, že nenarušuje fungování JVT.

3.3.1 Vybrané orgány působící v oblasti duševního vlastnictví

Úřad pro harmonizaci na vnitřním trhu (dále jen „OHIM“) je oficiálním úředním orgánem pro ochranné známky Společenství od roku 1996 a pro zapsané (průmyslové) vzory Společenství od roku 2003. Příslušná práva související s duševním vlastnictvím platí ve všech zemích EU. OHIM je agenturou Evropských společenství a zároveň úřadem pro průmyslové vlastnictví, který plní technickou funkci spočívající v registraci práv z průmyslového vlastnictví. Úřad je agenturou poskytující služby. Mechanismus fungování úřadu musí proto fungovat tak, aby odpovídal potřebám klientů, což jsou podniky, které u OHIM přihlašují své ochranné známky a vzory. Pro ochranné známky a vzory platí jednotná legislativa, což znamená, že na celém území EU je v této oblasti poskytována účinná a specifická ochrana. Zjednodušení agendy se projevuje ve značném snížení nákladů ve srovnání s celkovými náklady na registraci ve všech jednotlivých zemích EU.

Generální ředitelství pro vnitřní trh a služby (dále jen „DG MARKT“) je jedním z 37 generálních ředitelství EK. Jeho úkolem je koordinovat politiku jednotného evropského trhu, směřovat k jeho integraci a odstranit překážky bránící volnému pohybu osob, zboží,

služeb a kapitálu v rámci EU. Informuje občany a podnikatelské subjekty o jejich právech v rámci jednotného trhu. Dbá také na plnění zákonů Společenství v několika konkrétních oblastech (peněžní služby, obchodní styk, ochrana autorských práv a patentů apod.). Generální ředitelství pro vnitřní trh a služby je také zodpovědné za vedení jednání o průmyslovém a duševním vlastnictví v rámci Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO) a za účast v příslušných Generálních shromáždění WIPO s ohledem na zajištění dostatečné ochrany práv k duševnímu vlastnictví v mezinárodním měřítku.

Rada pro konkurenceschopnost (dále jen „COCOM“) vznikla v roce 2002 sloučením tří působících oblastí, a to vnitřního trhu, průmyslu a výzkumu. Byla založena jako reakce na vnímané potřeby týkajících se záležitostí spojených s konkurenceschopností EU. Tato rada je složena z ministrů pro evropské záležitosti, ministrů průmyslu, ministrů výzkumu atd. Schází se pětkrát až šestkrát do roka.

Okruhy činnosti COMCOM:

- Vnitřní trh – je jedním z nejdůležitějších priorit EU, mezi dílčí oblasti patří veřejné zakázky, volné poskytování služeb, volný pohyb zboží, práva duševního a průmyslového vlastnictví, hospodářská soutěž a práva obchodních společností.
- Průmysl – otázky týkající se průmyslové politiky jsou stále v kompetenci především členských států; v souladu s principem systému otevřených a konkurenčních trhů bude činnost Společenství zaměřena na urychlení přizpůsobování průmyslu strukturálním změnám, na podporu vytváření prostředí příznivého pro iniciativu a pro rozvoj podniků (zejména MSP) a na podporu lepšího využívání průmyslového potenciálu v oblasti inovací, výzkumu a technologického rozvoje.
- Výzkum – hlavním cílem činnosti je posilování vědecké a technologické základny evropského průmyslu a jeho mezinárodní konkurenceschopnost.²⁰

3.3.2 Strategie práv k průmyslovému vlastnictví pro Evropu

Evropská komise představila svou strategii v oblasti ochrany duševního vlastnictví 16. července 2008. Tento dokument se zaměřuje na analýzu současného stavu IPR v EU a v celosvětovém měřítku, na možné výzvy do budoucna, ale hlavně na strategické přístupy

²⁰ CONSILIUM. *Competitiveness Council* [online]. 2010. [cit. 2010-11-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=412&lang=CS>>.

EU v boji proti porušování IPR. EU by se v budoucnu měla orientovat především na **pomoc malým a středním podnikům** (dále jen „SME“) vedoucí k podpoře při efektivnějším využití jejich práv v obchodním styku a především k ochraně jejich práv **posílením boje s padělanými výrobky a pirátstvím**.

SME představují 99 % všech podniků a poskytují 85 milionů pracovních míst v Evropě. Úspěšné využívání práv k průmyslovému vlastnictví může mít zásadní vliv na prosperitu malých a středních podniků. SME však často výhod možností plynoucích z uplatňování práv k průmyslovému vlastnictví plně nevyužívají. Výzkum ukazuje, že formálních práv k průmyslovému vlastnictví využívají méně a namísto toho spoléhají na jiné způsoby ochrany, např. obchodní tajemství nebo marketingové výhody. Je-li tento stav způsoben nedostatkem informovanosti nebo podpory, je nežádoucí a zdůrazňuje potřebu rychlých politických opatření.²¹

Jedním z cílů nové strategie je zlepšení přístupu SME k IPR a jejich vymáhání. Problémem je, že SME nevyužívají prostředky ochrany, které jim evropské IPR nabízí, a to především z důvodu vysokých nákladů spojených nejen s poplatky za zápis známky nebo patentu, ale i za složité překlady technického charakteru. Dokument navrhuje zjednodušení systému registrace, snížení poplatků a pobídky pro SME.

Nemalé náklady jsou spojeny také s případným zahájením soudního řízení směřující k nápravě při porušení duševních práv. Zřejmým a vysoce účinným nápravným prostředkem by byla cenově dostupná, účinná a spolehlivá soudní pravomoc pro patenty v rámci celé EU. Dalším navrhovaným řešením je pojištění pro případ patentového sporu.

Kromě vnějších faktorů, jako jsou náklady nebo legislativa, ovlivňují SME a jejich přístup k IPR také vnitřní faktory, především pak informovanost a odborné znalosti. V takto komplikovaném odvětví to platí dvojnásobně! EU se proto chce zaměřit, na šíření znalostí v prostředí poradenských služeb v oblasti podnikání. Iniciativa „train-the-trainer“ v rámci projektu „ip4inno“ připravuje školitele, kteří se specializují na práva k duševnímu vlastnictví, na šíření znalostí v prostředí poradenských služeb v oblasti podnikání. Dalším projektem je IP-Base, jehož cílem je zapojit do školení odborníků národní patentové úřady.

²¹ *SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ A EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU. Strategie práv k průmyslovému vlastnictví pro Evropu* [online]. 2010. [cit. 2010-11-15]. Dostupný z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0465:FIN:cs:PDF>>.

Mimo jiné podporuje Komise pomoc společnostem ve třetích zemích. Například v Číně byla zřízena asistenční služba pro řešení otázek duševního vlastnictví IPR Helpdesk, která zdarma poskytuje podnikatelsky zaměřené praktické, objektivní a faktické poradenství v oblasti IPR a jejich vymáhání. Poradenství směřuje k ochraně IPR při vstupu na čínský trh a při setrvání na něm. Nabízeny jsou informace ve formě online vzdělávacích kurzů a formou emailové komunikace, kdy odborně vyškolený personál odpovídá na libovolné otázky týkající se např. kulturních odlišností, uzavírání kontraktů, prodej a distribuce licencí, vypořádávání se s padělkami atd.

Padělání a pirátství je v současné době celosvětově rozšířeným fenoménem se znatelným dopadem na inovace, hospodářský růst a tvorbu pracovních míst v EU. Nekvalitní kopie v odvětvích jakými jsou textilní nebo chemický průmysl, navíc ohrožují zdraví a bezpečnost občanů EU. Hodnota celosvětového mezinárodního obchodu s padělanými a pirátskými výrobky se v roce 2007, dle zprávy OECD z listopadu 2009, odhadovala na 260 miliard USD.

EU se, dle Komise, snaží reagovat prostřednictvím účinnějších norem a jejich efektivnějšího začlenění do právního řádu členských států. Základ tvoří **Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví**. Podniky jsou také často omezovány při snaze dosáhnout soudní ochrany a to především v zahraničí. To je způsobeno nejen disharmonií trestně-právních předpisů, ale i charakterem **Nářízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech**. Vykonatelnost rozsudků v členských státech, které nebyly vydány v tuzemsku – resp. v jiném členském státu – doposud podléhá schvalovacímu řízení před soudem. To znamená, že rozsudek vydaný v jiném členském státě není v tuzemsku přímo vykonatelný. Cílem Komise je, aby v případě, kdy soud rozhodne, že práva k duševnímu vlastnictví byla porušena, nepředstavoval výkon rozsudku nebo soudního příkazu pro nositele práv žádný zvláštní problém.²²

²² *SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ A EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU. Strategie práv k průmyslovému vlastnictví pro Evropu* [online]. 2010. [cit. 2010-11-15]. Dostupný z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0465:FIN:cs:PDF>>.

Dalším významným předpisem, který má výrazný přesah do každodenní praxe je Nařízení Rady (ES) č. 1383/2003 ze dne 22. července 2003 o přijímání opatření celních orgánů proti zboží podezřelému z porušení určitých práv duševního vlastnictví a o opatřeních, která mají být přijata proti zboží, o kterém bylo zjištěno, že tato práva porušilo. Na základě tohoto nařízení totiž může celní orgán členského státu EU zadržet na hranicích zboží, u něhož existuje podezření z porušení IPR, resp. nejen zadržet, ale i zabavit. Podle dostupných statistik od roku 2004 výrazně roste počet případů, ve kterých celní orgány řešily padělané nebo pirátské výrobky. Extrémní je především rok 2008, kdy celní orgány zasáhly ve více než 49 tis. případech.²³ Odhadovaný objem obchodních transakcí s padělaným zbožím se však drží na poměrně stabilní úrovni, proto lze uskutečňovaná opatření považovat za poměrně úspěšná. Logickým cílem těchto aktivit EU je zabránit padělanému zboží ve vstupu na trh EU.

Další cíle v oblasti boje proti pirátství spatřuje EU v **posílení informovanosti široké veřejnosti** a především v seznámení obyvatelstva EU s nepříznivými dopady pirátství nejen na daňové příjmy státu, ale také na jejich zdraví a bezpečnost. Dle zprávy Komise by vymahatelnost práv ve prospěch nositelů práv včetně SME pomohla zlepšit i „nulová tolerance“ veřejnosti k porušování práv k duševnímu vlastnictví. Je však možné představit si fungování obdobného konceptu v praxi? V případě ČR je se jedná o typický případ „nenulové“ tolerance. Státy, jako je ČR nebo ostatní země bývalého východního bloku mají hluboce zakořeněnou oblibu v pořizování pirátských kopií, což souvisí mimo jiné s šířením „zakázané“ filmové a hudební provenience, která nebyla vnímána jako porušení něčích práv, ale jako boj proti totalitnímu režimu.

Důležitým aspektem je také posilování přeshraniční spolupráce mezi národními projekty v boji proti pirátství a padělkům pod hlavičkou celoevropského přeshraničního systému eMage – eMarks. Jedná se o koordinaci mezi hlavními aktéry, zahrnujícími celní orgány, policii, úředníky dohlízející na obchodní normy, prokurátory, úřady na ochranu duševního vlastnictví a soudy, zlepšit sdílením osvědčených postupů. Mezi členskými státy by mohla být vytvořena účinná síť správních přeshraniční spolupráce, která by usnadnila rychlejší výměnu informací.²⁴ S návazností na systém pro výměnu informací o vnitřním trhu,

²³ Více informací bude uvedeno v jedné z podkapitol 3 části DP. Ta bude pojata jako nejpraktičtější, prozatím ještě neznám přesnou strukturu. Čerpáno bude ze zpráv OECD a EU o boji proti pirátství.

²⁴ *SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ A EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU. Strategie práv k průmyslovému vlastnictví pro Evropu* [online]. 2010. [cit. 2010-11-

keré by bylo možno využít pro šíření informací o padělaném zboží, by mohlo dojít k vytvoření poměrně efektivního nástroje pro rychlou výměnu informací napříč celou EU. Vymáhání práv může zlepšit i větší spolupráce mezi veřejným a soukromým sektorem.

3.4 Vztahy a rozdílnosti v jednotlivých přístupech

Nyní se seznámíme s vazbami mezi WIPO, WTO a EU, ale i s rozdíly v některých oblastech, v nichž EU prosazuje svůj vlastní režim ochrany IPR, což se týká především institutu ochranné známky společenství.

3.4.1 WTO (TRIPS) a WIPO

Důsledkem existence TRIPS je mimo jiné vytvoření jisté institucionální paralely v ochraně IPR (WTO vs. WIPO), čímž vyvstává otázka možného „konfliktu“ vedle sebe stojících organizací spravujících mezinárodní problematiku IPR.

Jak již bylo řečeno výše, WIPO si vydobyla ve zmíněné oblasti výsadní postavení. Avšak dnes vzhledem ke komercializacím a globalizačním tendencím začínají na významu nabývat **obchodní aspekty IPR**, resp. IPR se stává předmětem mezinárodního obchodu. Tím se poněkud oslabuje pozice WIPO ve prospěch WTO. Tato situace je poněkud paradoxní, uvědomíme-li si, že ochrana IPR nebyla a zřejmě nikdy ani nebude primární sférou zájmu WTO.

Můžeme však v tomto případě vůbec hovořit o ústupu z pozic? Vždyť už preambule TRIPS si klade za cíl „*vytvořit vzájemně se podporující vztah mezi WTO a Světovou organizací duševního vlastnictví*“. Kooperaci mezi WTO a WIPO ukládá i čl. 68 TRIPS na základě kterého byla vytvořena Rada TRIPS, která se zabývá sladěním postupů a celkovou koordinací s WIPO.

Základním instrumentem vztahů mezi WTO a WIPO je Dohoda mezi WTO a WIPO z 22. Prosince 1995. Kooperace mezi WTO a WIPO je touto dohodou upravena ve 3 hlavních oblastech:

15]. Dostupný z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0465:FIN:cs:PDF>>.

1. **Oznamování, přístup a překlad národních právních předpisů.** Hlavním smyslem je vzájemná přístupnost právních informací od členských států mezi WTO a WIPO (čl. 2)
2. **Implementace čl. 6ter Pařížské úmluvy.** Celá procedura oznamování emblémů a námitek bude zajišťována Mezinárodním úřadem WIPO postupujícím podle čl. 6ter Pařížské úmluvy. Duplicita je tak logicky vyloučena (čl. 3).
3. **Technická spolupráce.** Dohoda je právním rámcem pro vzájemné poskytování právně-technické asistence a technické spolupráce ze strany WTO a WIPO pro rozvojové státy, členy-nečleny WTO či WIPO. To znamená, že i nečlen WIPO, je-li členem WTO může profitovat z technické pomoci a naopak.(čl. 4).²⁵

WTO a WIPO v této dohodě také potvrzují společný cíl vytvořit vzájemně se podporující vztah, deklarovaný v TRIPS.

Praktičtější oblast spolupráce je charakteristická zejména formováním společných akcí, které WTO a WIPO ve snaze rozšířit povědomí o možnostech uplatňování IPR nebo vyřešit některé sporné otázky spojené s prosazováním jejich ochrany v rozvojových zemích. Z poslední doby lze uvést Kolokvium pro pedagogy v oblasti duševního vlastnictví (22 června – 3 července 2010), či Technické symposium o přístupu k léčivům (16. července 2010)

Z výše uvedeného lze vyvodit závěr, že cílem WTO a WIPO není navzájem si konkurovat, nýbrž koordinovat své aktivity a navzájem se doplňovat.

3.4.2 Vztah EU k mezinárodním organizacím z oblasti IPR

Problematika TRIPS a potažmo celé dohody o vytvoření WTO spadá do oblasti vnějších vztahů EU a v jejím rámci do společné obchodní politiky (čl. 206 a 207 Smlouvy o fungování EU). V současné době je TRIPS integrální součástí komunitárního práva, nadřazeného národnímu právu členských států, otázkou však zůstává bezprostřední účinek TRIPS a přímá odvolatelnost na její ustanovení. Uznání přímého účinku TRIPS by vedlo k oslabení pozice EU při urovnávání sporů z TRIPS v rámci mechanismu WTO.²⁶ ESD by pak případně mohl judikovat i v „neprospěch“ EU (tj. mohl by konstatovat, že dané

²⁵ DOBŘIČOVSKÝ, T. Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví. V kontextu evropského práva, dohody TRIPS a činnosti WIPO. Praha: Linde, a.s., 2004. s. 36.

²⁶ Jirousek, A. Řešení sporů ve WTO – trnitá cesta k právní jistotě. EMP, roč. IX, 2000, č. 4-5, str. 26 – 49.

opatření EU porušuje TRIPS), což by při souběžném řešení sporu z TRIPS ve WTO učinilo jakoukoli aktivitu Komise před orgány WTO při obraně zájmů EU zcela irelevantní.²⁷ EU by byla znevýhodněna i v případě, že by ostatní významní hráči světové ekonomiky neuznaly přímý účinek TRIPS.

Jak se ale mohou subjekty z EU domáhat platnosti dohody TRIPS? A jak mohou požívat výhod plynoucích z globální harmonizace IPR plynoucí z TRIPS? Díky **Nařízení Rady (ES) č. 3286/94 ze dne 22. prosince 1994**²⁸ se mohou subjekty EU obracet se svými stížnostmi na dodržování ustanovení TRIPS na Komisi, která následně iniciuje vyšetřování v rámci WTO v režimu Ujednání o pravidlech a řízení při řešení sporů (dále jen „DSU“). Výsledek se pak odrazí při přijímání obchodních opatření ze strany EU.

TRIPS se vztahuje na obchodní aspekty všech druhů duševního vlastnictví. Kdežto WIPO spravuje velký počet smluv, které vždy upravují konkrétní oblast ochrany IPR. Všechny smlouvy, které jsou administrovány v rámci působnosti WIPO, byly začleněny do systému evropského práva.

Je nutné zdůraznit, že EU je členem WIPO, neboť WIPO umožňuje členství integračním seskupením. Posledním velkým počinem v oblasti IPR ve vztahu WIPO a EU bylo přistoupení EU (resp. ES) k tzv. Internetovým smlouvám WIPO. S prudkým rozvojem informační společnosti během posledních dvou desetiletí je nutné přikládat stále větší důraz oblasti autorských práv. Tento palčivý problém si uvědomila i WIPO, a proto v roce 1996 byly vytvořeny dvě smlouvy, které jsou souhrnně nazývány jako smlouvy internetové. Oba dokumenty vycházejí z Bernské úmluvy, kterou dále rozšiřují a specifikují. Jedná se o Smlouvu WIPO o autorském právu (dále jen „WCT“) a o Smlouvu WIPO o výkonech umělců a zvukových záznamech (dále jen „WPPT“). Vidíme, že oba dokumenty si předmět úpravy Bernské úmluvy mezi sebe rozdělily s cílem přizpůsobit ochranu autorských práv nastupujícímu digitálnímu věku.

WCT upravuje ochranu práv autorů při distribuci, pronájmu a šíření děl ve veřejné síti. WPPT si klade za cíl zlepšit postavení výkonných umělců a výrobců zvukových záznamů,

²⁷ DOBŘICHOVSKÝ, T. Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví. V kontextu evropského práva, dohody TRIPS a činnosti WIPO. Praha: Linde, a.s., 2004. s. 38.

²⁸ Nařízení Rady (ES) č. 3286/94 ze dne 22. prosince 1994, kterým se stanoví postupy Společenství v oblasti společné obchodní politiky k zajištění výkonu práv Společenství podle mezinárodních obchodních pravidel, zejména pravidel sjednaných v rámci Světové obchodní organizace

kteří díky WPPT mají exkluzivní práva pro kopírování, distribuci, komerční pronájem a předvádění jejich výkonů a zvukových záznamů na veřejnosti. Mají také právo na odměnu za vysílání a jakýkoliv jiný komerční způsob sdělování veřejnosti.

Pařížská a Bernská úmluva tvoří, jak již bylo řečeno, základ smluv WIPO. Také EU si uvědomila potřebu jejich rozšíření s ohledem na technický vývoj a nové oblasti zájmu.²⁹ **Rozhodnutí Rady 2000/278/ES** (ze dne 16. března 2000 o schválení Smlouvy Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském a Smlouvy Světové organizace duševního vlastnictví o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech) podporuje přistoupení Společenství (v přeneseném významu EU) k internetovým smlouvám uzavřeným v prosinci 1996 pod záštitou WIPO. Kromě schválení obou smluv obsahuje nařízení rovněž pověření Komise, aby zastupovala EU na shromážděních uvedených v čl. 15 WCT resp. čl. 24 WPPT. Významnou směrnicí, směřující k harmonizaci práva členských států EU a smluv WIPO je **Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES** ze dne 12. prosince 2006 o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících, která řeší obecně způsob a dobu ochrany s cílem dosáhnout souladu s WCT a WPPT. Nejvýznamnějším sekundárním aktem unijního práva je **Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES** ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (často nazývaná jako „informační směrnice“). Tato směrnice je bezpochyby průlomová. Jejím účelem je pozměnit stávající právní ochranu autorských práv v EU do té podoby, aby odpovídala novým potřebám informační společnosti a implementace mezinárodních závazků vyplývajících z internetových smluv, přijatých v rámci WIPO.³⁰

3.5 Ochrana IPR v USA a Japonsku

Cílem této části druhé kapitoly je přiblížit mechanismus obvyklý ve vyspělé a celosvětově významné ekonomice, popř. dopady tohoto mechanismu na fungování ekonomiky.

Na příkladu USA je popsána struktura a fungování systému IPR ve vyspělých státech. Jedná se tedy o obecnější část této podkapitoly. Jelikož lze Japonsko směle označit za lídra

²⁹ EUROPA.EU *Accession to the WIPO Treaties* [online]. 2010. [cit. 2010-11-19]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/businesses/intellectual_property/126054_en.htm>.

³⁰ IKAROS. *Nová evropská směrnice o ochraně autorského práva v informační společnosti* [online]. 2010. [cit. 2010-20-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/750>>.

v sektoru IPR, je zmapována cesta k modernizaci japonského systému IPR a k vytvoření nové národní strategie IPR.

3.5.1 Duševní vlastnictví v USA

Politika IPR v USA spadá do pravomoci Kongresu (tj. dolní komory parlamentu) a jako taková je tedy společná pro všechny státy USA bez rozdílu. Pravomoci jsou Kongresu svěřeny na základě americké ústavy, konkrétně čl. 1 odst. 8. Podle tohoto ustanovení má Kongres právo, resp. povinnost „*podporovat vědecký pokrok a užité umění tak, že zajistí po omezenou dobu autorům a vynálezci výlučná práva k jejich dílům a objevům.*“ Jak vyplývá z dalšího textu, ochrana IPR v USA stojí na propracovaných základech a odpovídá režimu IPR postavenému na systému mezinárodních smluv pod patronátem WTO a WIPO. Vykazuje však určité svébytné znaky, a to jak v oblasti práv autorských tak i práv průmyslových.

Institucionální zastřešení IPR v USA

S rozvojem institutu duševního vlastnictví došlo k postupné delegaci pravomocí kongresu na dvě klíčové federální instituce. První z nich **U.S. Copyright Office** (dále jen „Autorský úřad“) spadá pod americkou národní knihovnu (The Library of Congress) a jeho hlavní náplní je vedení registračních řízení a správa nároků na převody a užívání **autorských práv**.³¹ Druhou z nich je **U.S. Patent and Trademark Office** (dále jen „Patentový úřad“), který pracuje pod hlavičkou ministerstva obchodu.

Duševní práva se však promítají i do jiných praktických oblastí. V USA existují také instituce, jejichž prvotním cílem není ochrana IPR, ale vzhledem k jejich agendě nelze IPR oddělit od náplně jejich činnosti. Např. v oblasti ochrany spotřebitele působí U.S. Food and Drug Administration (volně přeloženo jako „*Úřad pro kontrolu potravin a léčiv*“ dále jen „FDA“), jenž byl zřízen na konci 30. let 20. století v rámci federálního ministerstva zdravotnictví pro aplikaci a dohled nad dodržováním Federálního zákona o potravinách, léčivech a kosmetice (dále jen „FDCA“). Kromě ochrany veřejného zdraví se FDA stará také o dodržování patentové ochrany, či o označení původu výrobků.³² Za zmínku stojí také Úřad

³¹ U.S. COPYRIGHT OFFICE. *United States Copyright Office, A Brief Introduction and History* [online]. 2010. [cit. 2010-11-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.copyright.gov/circs/circ1a.html>>.

³² U.S. FOOD AND DRUG ADMINISTRATION. *What does FDA do?* [online]. 2010. [cit. 2011-01-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.fda.gov/AboutFDA/Transparency/Basics/ucm194877.htm>>.

na ochranu druhové rozmanitosti rostlin nebo Rada pro indiánské umění a řemesla snaží se podporovat kulturní rozmanitost a historickou tradici amerického národa. Cílem je zamezit zneužívání tradiční americké produkce v módním průmyslu apod.³³

Autorská práva v USA

Současná zákonná ustanovení týkající se autorských práv jsou kodifikována v hlavě 17 sbírky zákonů USA. Federální předpisy týkající se autorských práv jsou umístěny v hlavě 37 sbírky federálních nařízení.³⁴

V USA vzniká právo na ochranu autorových práv automaticky s vytvořením díla. Vzhledem k úrovni právního a ekonomického prostředí v USA a vzhledem k vysoké míře konkurence na tamějším trhu se však žádný subjekt neobejde bez registrace autorských práv v rámci řízení před Autorským úřadem. Registrace, resp. její absence, může výrazně ovlivnit případné soudní spory a také má pozitivní vliv na vymáhání poplatků spojených s výkonem autorských práv.

Největší rozdíl mezi pojetím autorských práv v USA (na federální úrovni) a dle Bernské úmluvy nebo evropských právních systémů lze spatřovat v neuznání osobnostních práv autora jakožto autorskoprávního institutu. Zde je veřejný zájem kladen nad zájmy autora. Autor tak přichází mimo jiné o možnost autorského dozoru, tedy o kontrolu nad potenciálním šířením jeho díla. Částečně jsou osobnostní práva přiznána pouze výtvarníkům na základě zákona o právech k vizuálním dílům, který se stal součástí autorského zákona. Umělcům je zde přiznáno pouze právo nárokovat si autorství a nedotknutelnost díla. USA však jsou signatáři Bernské úmluvy a ta výslovně stanoví, že osobnostní práva musí být autorům přiznána. Proto jsou osobnostní aspekty autorských práv předmětem jiných právních odvětví a institutů, což je zcela v souladu s čl. 6 bis Bernské úmluvy.

Kromě Bernské úmluvy jsou USA podepsány pod řadou významných mezinárodních smluv, týkajících se autorských práv. Jedná se Bruselskou úmluvu, Úmluva o zvukových

³³ INDIAN ARTS AND CRAFTS BOARD. *Indian Arts and Crafts Act, Know the Law* [online]. 2010. [cit. 2011-01-02]. Dostupný z WWW:<<http://www.doi.gov/iacb/>>.

³⁴ WIPO. Outline of the Legal and Regulatory Framework for Intellectual Property in the United States of America Prepared by WIPO © 2010 [online]. 2010. [cit. 2011-01-02]. Dostupný z WWW:<<http://www.wipo.int/wipolex/en/outline/us.pdf>>.

záznamech. Všeobecnou úmluvu o autorském právu 1952 (včetně protokolů č. 1, 2 a 3). Všeobecnou úmluvu o autorském právu 1971 (včetně protokolů č. 1 a 2), Smlouvu WIPO o autorských právech, Smlouvu WIPO o výkonech výkonných umělců a v neposlední řadě také TRIPS.

Ochrana průmyslových práv v USA

Ve Spojených státech amerických rozlišují dva zásadní druhy průmyslových vlastnictví. Jedná se o **patenty** (hlava 35 sbírky zákonů USA a hlava 37 sbírky federálních nařízení) a **ochranné známky** (hlava 15, oddíl 22 sbírky zákonů USA – tzv. Lanhamův zákon a hlava 37 sbírky federálních nařízení). **Průmyslové právo v USA nezná institut užitého vzoru a také samostatně neupravuje průmyslové vzory**, které jsou součástí patentového práva (viz níže).

Patentové právo

Z hlediska předmětu ochrany **v USA rozeznávají tři typy patentů**. „Užitné patenty“ do jisté míry suplují průmyslové vzory avšak s tím, že kromě těchto částečně abstraktních forem IPR se předmětem ochrany tohoto typu IPR stávají i různé novátorské a dosud nevyrobené stroje a přístroje či zlepšovací návrhy. „Designové patenty“ v sobě odrážejí mimo jiné způsob ochrany formou užitého vzoru. Vztahují se na různá grafická ztvárnění či okrasné ornamenty na konečných výrobcích nebo jejich návrzích. „Rostlinné patenty“ umožňují ochranu nových plodin a odrůd rostlin.³⁵

Na dodržování patentového práva dohlíží v úvodu zmíněný Patentový úřad, který pravidelně vydává manuál k patentovým řízením (Manual of Patent Examining Procedure – MPEP), ve kterých jsou přesně stanoveny všechny předpisy, jejichž naplnění musí být přezkoumáno při posuzování patentových žádostí. Významnými mezinárodními smlouvami ovlivňující patentové právo v USA jsou Budapešťská smlouva, Pařížská úmluva, Smlouva o patentové spolupráci, Smlouva o patentovém právu, Štrasburská dohoda a stejně jako pro práva autorská TRIPS.

³⁵ UNITED STATES PATENT AND TRADEMARK OFFICE. *Patents, What is Patent* [online]. 2010. [cit. 2011-01-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.uspto.gov/patents/index.jsp>>.

Ochranné známky

Problematiku ochranných známek upravuje tzv. Lanhamův zákon. Na základě něj jsou rozlišovány různé druhy známek vedle klasické ochranné známky (trademark), jež se používá k identifikaci a ochraně konkrétního produktu jsou dále rozlišovány známky sloužící k identifikaci služby, kolektivní ochranné známky (slouží k identifikaci úrovně kvality nebo jiného charakteristického znaku), certifikační značky (stanovují úroveň akreditace a splnění atestů), a zeměpisných označení. Lanhamův zákon také názvy domén, či některé obchodní názvy.

Obdobou manuálu k patentovému řízení je v případě známkového práva manuál ke známkovému řízení (Trademark Manual of Examining Procedure – TMEP).

Federální úprava známkového práva odpovídá také několika mezinárodním smlouvám – Madridský protokol, Niceská dohoda, Pařížská úmluva, Singapurská smlouva, Dohoda o známkovém právu a znovu všudypřítomná TRIPS.

3.5.2 Cesta k moderní japonské strategii IPR

Japonská strategie podporující efektivní fungování systému IPR je obecně považována za jednu z nejlepších v celosvětovém měřítku. Důraz na IPR je v dnešní době vysoké míry konkurence logická. Malé rozdíly ve strategii IPR někdy způsobí velký rozdíl v míře konkurenceschopnosti státu.³⁶ Podle informací z internetových stránek WIPO je Japonsko jakýmsi zdrojem nápadů, ze kterého by mohly, a možná i měly čerpat ostatní státy.

Japonsko se na přelomu století potýkalo se strnulým a zastaralým systémem IPR, který byl vytvořen v padesátých letech 20. století. Japonsko si vytyčilo cíl (obdobně jako EU) modernizovat oblast duševních práv a přizpůsobit je novým trendům, např. v oblasti informačních technologií. Cílem bylo také podpořit japonskou ekonomiku, která v devadesátých letech prošla po několika dekádách vážným kolapsem. O vypracování nového přístupu v celé oblasti se v Japonsku začalo mluvit již v roce 1996, kdy bylo stanoveno, jaké znaky by měla strategie vykazovat.

³⁶ WIPO. *Intellectual Property Revolution: Japan's Experience in Formulating a National IP Strategy by Mr. Hisamitsu Arai* [online]. 2010. [cit. 2010-11-20]. Dostupný z WWW: <http://www.wipo.int/academy/en/research/research/pdf/national_ip_strategy.pdf>.

Systém udělování patentů měl být více uživatelsky příjemný, zejména pro výzkumné pracovníky a manažery SME. Řízení před patentovým úřadem mělo být rychlejší a jednodušší. Neméně závažný problém spočíval v nedostatečném finančním postihu při porušení duševních práv. Proto měla být zvýšena částka při náhradě škody na takovou výši, která by ve vztahu k porušení práv měla dostatečný preventivní, resp. odstrašující charakter. Nedostatečná satisfakce v případě náhrady škody jednoznačně vyplývá z charakteru japonské ekonomiky po druhé světové válce, kdy bylo Japonsko „dovozcem technologií“ a ochrana IPR buď nebyla zapotřebí, nebo v případě zahraničních technologií byla dokonce kontraproduktivní. Je obecně známou skutečností, že se od konce 70. let Japonsko stalo „technologickým tvůrcem“ a nedostatky systému duševních práv začaly mnoha ekonomickým subjektům výrazně komplikovat život.

Nestabilní politická situace na konci 90. let však způsobila několikaleté odsunutí výše zmíněného plánu. Stále častěji se však objevovaly případy, které poukazovaly na nedostatky tehdejší úpravy IPR, především pak ve vztahu vynálezců a společností, pro které pracovali. Vynálezy (a tedy i patenty) byly dle japonského práva vždy přiznávány jejich konkrétním tvůrcům, což vyvolalo několik sporů mezi vynálezci a jejich zaměstnavateli.³⁷

Zásadní zlom nastal v roce 2002, kdy v únoru tohoto roku tehdejší premiér Koizumi při svém vystoupení v parlamentu vyjádřil cíl vybudovat moderní systém IPR a zároveň uvedl i první nástroj, pomocí něhož by mělo být této mety dosaženo, tím máme na mysli vytvoření **Strategické rady pro duševní vlastnictví** (dále jen „Strategická rada“). Na prvním zasedání Strategické rady v březnu 2002, dal premiér Koizumi jasně najevo, že podpora IPR by měla být celonárodní prioritou hospodářské politiky, resp. že celé Japonsko by mělo být postaveno na kvalitně fungujícím systému IPR.

V červenci 2002 byl Strategickou radou vytvořen **Návrh strategie duševního vlastnictví**, který byl podpořen novým **Základním zákonem o duševním vlastnictví č. 122 z roku 2002**, ve kterém se mimo jiné stanovuje, že „účelem tohoto zákona, se pro uskutečnění cíle vytvoření dynamické ekonomiky a společnosti, která je založena na vytváření přidané hodnoty prostřednictvím vytváření nových práv duševního vlastnictví ..., rozumí **podpora opatření pro vytváření, ochranu a využívání duševního vlastnictví**, a to cíleným

³⁷ Nejznámější je zřejmě případ Nakamura vs. Nichia Ltd. (viz např. http://www.lesj.org/contents/english/image/04wind/winds_pdf/No19.pdf nebo http://www.kawaguti.gr.jp/newsletter/2005/c05_02.html).

a plánovaným způsobem formou stanovení základních myšlenek na vytvoření, ochranu a využívání duševního vlastnictví a základních opatření směřujících k uplatnění nápadů, vyjasnění povinností státu, místní samosprávy, univerzit, a obchodních společností, založením Ústředí pro politiku duševního vlastnictví, a tvorbou ustanovení o rozvoji a propagaci programu na tvorbu, ochranu a využívání duševního vlastnictví.³⁸

Tento zákon tedy mimo jiné dal vzniknout **Ústředí pro politiku duševního vlastnictví**, které se skládá z předsedy vlády (předseda), ministrů vlády a expertů z oblasti IPR. Tento orgán každoročně prezentuje akční plán „Strategický program duševního vlastnictví“, jenž stanovuje základní priority na podporu a rozvoj systému IPR.

První akční plán z července 2003³⁹, obsahoval asi 270 návrhů legislativních a institucionálních reforem, včetně radikálních opatření směřujících k urychlení posouzení patentu (z 26 měsíců na 11 měsíců do roku 2013), vytvoření speciálního tribunálu k duševnímu vlastnictví (Vrchní soud pro duševní vlastnictví od dubna 2005), a posílení opatření proti padělání a pirátství. Celkem bylo stanoveno pět prioritních oblastí – podpora tvorby duševního vlastnictví; ochrana IPR, obchodní využití (aspekty) IPR, podpora tvůrčí činnosti (zejména audiovizuálních děl), a rozvoj lidských zdrojů. Strategie postupně začala zasahovat i do oblastí jako je podpora vysokých škol při výzkumné činnosti a uplatnění jejich výsledků spojené s kvalitní právní ochranou ze strany státu nebo výroba počítačových her a softwaru, kde se snažila upravit především vztahy mezi vývojáři a softwarovými firmami. Stranou nezůstala, byť v přeneseném smyslu, ani ochrana životního prostředí. Strategie totiž brojily proti levným napodobeninám léků, chemikálií nebo výrobků určených ke konečné spotřebě, které jsou často z nevhodných či dokonce toxických materiálů.

Zatím poslední dostupný akční plán pro období červenec 2009 – červenec 2010 opět aktualizuje přístup k IPR. Zaměřuje se na posilování inovačních aktivit, tedy zavedení systému duševního vlastnictví, který přiměřeně odpovídá míře technické inovace a změnám na trhu prostřednictvím dalšího zrychlení postupů pro udělení patentových práv. Další oblastí zájmů je radikální posílení schopnosti malých a středních podniků a vysokých škol

³⁸ Prime Minister of Japan and His Cabinet. *Basic Law on Intellectual Property (Law No.122 of 2002) Article 1*[online]. 2010. [cit. 2010-11-28]. Dostupný z WWW: <http://www.kantei.go.jp/foreign/policy/titeki/hourei/021204kihon_e.pdf>.

³⁹ Strategický program pro tvorbu ochrany a využití duševního vlastnictví z 8. července 2003.

při ochraně IPR formou prohloubení výměny informací mezi vládou, průmyslem a akademickou obcí, rozvojem inkubátorů a obecně spolupráce mezi školami a průmyslem.

Aktivně je vnímán i globální aspekt IPR. Japonsko se snaží podílet na vytváření globální strategie IPR (např. pod hlavičkou WIPO) podporou globálního systému duševního vlastnictví, který usnadňuje mezinárodní uplatňování práv. Japonsko se výrazně podílí i na vytváření nových systémů IPR ve státech sdružených v rámci Asijsko-pacifické hospodářské spolupráce (dále jen „APEC“). Země APEC tak mohou těžit z japonských zkušeností díky konferencím pořádaným většinou pod záštitou Japonského patentového úřadu a Ministerstva hospodářství, obchodu a průmyslu. Tato snaha by měla vyústit ve snížení počtu pirátských kopií japonských značek na zahraničních trzích a v harmonizaci některých trhů především v regionu jihovýchodní Asie s všeobecně uznávanými smlouvami na ochranu IPR, máme na mysli opět především TRIPS a smlouvy spadající pod WIPO. Problémem je však nedostatek ověřitelných dat, která by dosvědčila očekávané výsledky.

Vidíme tedy, že se po dosažení vnitřních cílů Japonsko v oblasti IPR přestalo orientovat dovnitř a snaží se svou pozici upevňovat formou zahraničních akcí, což je každopádně prospěšné pro všechny zúčastněné strany. Je však otázkou, zda bude cesta k prosazení IPR v ostatních zemích tak „jednoduchá“ jako v Japonsku, které mohlo těžit z poměrně dobře fungující politiky a z celospolečensky zakořeněné úctě k zákonům a státní autoritě.

3.6 Závěrečné shrnutí kapitoly

Druhá kapitola se zaměřuje na hlavní rozdíly v přístupech mezinárodních ekonomických organizací, integračních seskupení a vyspělých ekonomických lídrů. První zkoumanou organizací je WTO. Mlada, ale v oblasti praktického využití IPR v mezinárodním obchodním styku klíčová organizací, která pod sebou sdružuje více než 150 zemí světa. Nejvýznamnějším dokumentem, jenž upravuje obchodní aspekty IPR je TRIPS. Dohoda TRIPS nabyla účinnosti 1. ledna 1995, jakožto jeden z výsledků tzv. Uruguayského kola mnohostranných obchodních jednání GATT společně s dohodou o vytvoření WTO. Cílem TRIPS bylo zakotvení mechanismů směřujících k podpoře možností vynucení IPR. Díky působení WTO ve sféře IPR došlo k prohloubení harmonizace systémů duševního práva v zemích po celém světě, rozvojové země nevyjímaje.

WTO poměrně úzce spolupracuje (prostřednictvím Rady pro TRIPS) s další významnou mezinárodní organizací WIPO, která pod sebou sdružuje několik multilaterálních smluv, jež upravují jednotlivé druhy IPR a obchodní styky na mezinárodní úrovni. V poslední době nicméně WIPO poněkud ustupuje ze svých pozic právě kvůli praktickému dopadu TRIPS a její univerzálnosti při aplikaci v ekonomické praxi.

Nicméně WIPO nadále sdružuje 184 členských států, zejména formou harmonizace národní legislativy a podporou spolupráce mezi mezinárodními a národními svazy na ochranu duševního vlastnictví. Za nejvýznamnější lze považovat Pařížský svaz – oficiálně Mezinárodní svaz na ochranu průmyslového vlastnictví nebo Bernský svaz – oficiálně Mezinárodní svaz na ochranu literárních a uměleckých děl. To vše je uskutečňováno na základě 24 mezinárodních smluv z oblasti ochrany IPR tříděných do tří skupin – ochrana duševního vlastnictví, globální systém ochrany a mezinárodní klasifikace jednotlivých druhů IPR.

Co se týče EU, můžeme vnímat relevantní rozpor mezi protekcionistickým charakterem prostředků ochrany IPR a liberalizací trhu představovanou existencí JVT. Teritoriální omezení působnosti IPR je v rozporu s volným pohybem zboží a služeb. EU se snaží harmonizovat systémy IPR napříč členskými státy, jelikož dobře fungující systém ochrany a prosazování IPR přináší pozitivní výsledky při přílivu FDI a zvyšuje konkurenceschopnost ekonomiky. Proto má EU vlastní strategii ochrany IPR, kterou

Evropská komise představila 16. července 2008. Strategie se zaměřuje na pomoc malým a středním podnikům, na posílení boje s padělanými výrobky a pirátstvím a na posílení informovanosti široké veřejnosti.

Popis systému IPR ve vyspělé tržní ekonomice je demonstrován na příkladu USA. USA se ukazují jako země s propracovaným systémem duševního práva avšak s některými zásadními odlišnostmi od zaběhnutých zvyklostí týkajících se členění jednotlivých IPR – neexistence institutu užitého vzoru a absence samostatné úpravy průmyslových vzorů, které jsou součástí patentového práva. Navíc také právní systém USA nechrání osobnostní práva autora jakožto autorskoprávního institutu. Společenský zájem zde jednoznačně převažuje nad zájmy autora.

Průběh vzniku moderní národní strategie IPR je popsán s využitím poznatků o postupu při tvorbě japonské varianty. Japonsko je pak už po několik let označováno za průkopníka a vůdce v námi zkoumané problematice. Z textu je však jasné patrné, že ani japonská cesta k moderní národní strategii nebyla jednoduchá. Výsledek však znamenal prospěch nejen pro zemi vycházejícího slunce, má však rovněž mezinárodní přesah. Japonsko se totiž podílí také na podpoře prosazování IPR na rozvojových trzích v asijsko-pacifické oblasti. Za klíčový dokument při tvorbě nové strategie lze bezpochyby považovat První akční plán z července 2003, jenž obsahoval asi 270 návrhů legislativních a institucionálních reforem, směřujících ke zkrácení procesu posouzení patentu, dále zavádí speciální soudní tribunál k duševnímu vlastnictví (Vrchní soud pro duševní vlastnictví od dubna 2005) nebo zdůrazňuje boj proti pirátství.

4 Vymáhání právní ochrany IPR a porušování ustanovení o IPR ve světě

Tato část práce pojednává o možnostech vymáhání IPR v rámci mechanismů několika mezinárodních režimů – TRIPS, který je v tomto směru bezpochyby nejkomplexnější a nejrozsáhlejší, WIPO, který je soustředěn především na problematiku internetových domén. Část kapitoly je věnována i pohledu na praktický dopad úpravy vymáhání IPR v EU na území ČR. Monitorování porušování IPR se pak věnuje podkapitola věnovaná „Special 301 – Watch List“, výroční zprávě sestavované Úřadem představitele USA pro obchod.

4.1 Režim vymáhání v rámci TRIPS

Z nemnohých norem mezinárodních úmluv vztahujících se k vynucování IPR lze zmínit např. následující ustanovení: 1) čl. 9 Pařížské úmluvy, jenž aplikaci zabavení nebo zákazu dovozu zboží (porušení práv k ochranné známce a obchodnímu jménu) váže na přípustnost takovýchto prostředků vnitrostátním právním řádem, 2) čl. 16 odst. 1 a 2 Bernské úmluvy dává členským státům právo zabavit neoprávněné rozmnoženiny díla. Uvedená ustanovení jsou typickými představiteli obdobných ustanovení mezinárodních úmluv přijatých před TRIPS.⁴⁰ Charakterizuje je podmíněnost aplikace vymáhacích prostředků a dobrovolnost úpravy těchto institutů v rámci národních právních předpisů.

Od konce 19. století, kdy se začaly vytvářet mezinárodní smlouvy upravující problematiku duševního vlastnictví, nebyl doposud vytvořen efektivnější nástroj pro ochranu IPR než TRIPS. Přesněji řečeno TRIPS reagovala na soubor mezinárodních smluv, které byly souhrnem právních norem, které pouze definují jednotlivé formy ochrany, nikoli postupy při jejich prosazování. TRIPS od svého vzniku dosud nebyla doplněna či nahrazena jakýmkoli účinnějším nástrojem.

TRIPS stanovuje v **čl. 41 obecné principy**, či požadavky na řízení k dodržování práv a současně zakládá povinnost taková řízení umožnit. Dle ustanovení čl. 41 *„řízení, týkající se dodržování práv k duševnímu vlastnictví, budou spravedlivá a nestranná. Nebudou nadměrně složitá nebo nákladná, nebo nebudou obsahovat nerozumné lhůty, ani nebudou mít*

⁴⁰ DOBŘICHOVSKÝ, T. Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví. V kontextu evropského práva, dohody TRIPS a činnosti WIPO. Praha: Linde, a.s., 2004. s. 193.

za následek bezdůvodná zdržení.“ Jedná se o principy, které jsou obecně uznávané ve většině vyspělých států včetně ČR. Otázkou však zůstává jejich efektivní naplňování.

TRIPS umožňuje v čl. 44 – 48 aplikaci řady nápravných opatření, kterými jsou soudní zákazy, náhrada škody, uhrazení výdajů, odstranění nebo zničení zboží, a právo na informace vůči porušovatelům IPR.

Soudní zákazy jsou aplikovány s cílem zabránit infiltraci produktů porušujících IPR do obchodní sítě. Cílem těchto aktivit formou soudního rozhodnutí navázat na zadržení případných plagiátů celními orgány při prohlídce na státní hranici. Dle TRIPS je však možno tento druh nápravného opatření omezit na peněžitý trest formou vnitrostátní úpravy, což výrazně omezuje potenciální dopad na výrobce, který nemusí přímo čelit eventuální 100 % ztrátě vyrobené produkce.

Náhrada zaviněné škody spočívá v možnosti soudu nařídít porušovateli, aby nahradil majiteli práv škodu, kterou utrpěl v důsledku porušení IPR. Tato náhrada se vztahuje i na náklady spojené se soudním procesem. TRIPS konkrétně zmiňuje „honorář právního zástupce“.

Dalším v pořadí je zřejmě neodstrašující opatření, které je možno v rámci režimu TRIPS uplatnit. Ve stejném duchu hovoří i čl. 46, který upravuje **zabavení či dokonce zničení** zboží porušujícího IPR, a to bez jakékoli náhrady. Primárně je cílem tohoto razantního kroku zabavit příslušné zboží a odstranit jej z obchodní sítě (obdobně jako u soudních zákazů). Zničení ilegální produkce je možné uplatnit jako krajní krok v případě, že to umožňují předpisy státu, na jehož území je zboží zabaveno. Zřejmě nejpřísněji se pohlíží na prohřešky vůči padělaným ochranným známkám, typické jsou případy zabaveného a následně zničeného padělaného textilu. I z tuzemské praxe jsou známy případy zabaveného zboží, které byly následně zničeny. Avšak v ČR, stejně jako v mnoha dalších státech, dochází k částečnému využití zabavených textilních padělků k humanitárním účelům.⁴¹ Jedná se o využití padělků, při němž dochází k zajištění základních potřeb obyvatelstva, které se ocitlo v tíživé životní situaci nebo bylo postiženo mimořádnou událostí, a proto

⁴¹ V této věci nejsou uváděny žádné oficiální statistiky, ale předpokládá se, že tímto způsobem je využito cca 20 % zabavené produkce.

je opodstatněno využití mimořádných materiálních zdrojů.⁴² Zabavený majetek může být bezplatně převeden na základě žádosti podané u Celního ředitelství Hradec Králové.

Další nápravné opatření – **právo na informace** – dává soudům pravomoc k vyžádání informací o výrobní a distributorské síti využívané porušovateli duševních práv. Toto opatření má, na rozdíl od předchozích, místo odstrašujícího charakteru spíše preventivní dopad.

Posledním nápravným opatřením je **náhrada škody** pro případ zneužití výše uvedených opatření. Jedná se tedy ochranu neprávem žalovaného „porušovatele“ práv. Povinnost nahradit vzniklou škodu či náklady soudního řízení mají nejen soukromé subjekty, ale i veřejnoprávní orgány.

Předběžná opatření (dále jen „PO“) jsou další možností jak bránit trh před přílivem nelegálního zboží a také prostředkem pro získávání důkazů v případných sporech o IPR. Cílem PO je zabránit porušování IPR a zvláště *zabránit propuštění zboží, včetně dovezeného zboží ihned po proclení, do obchodní sítě podléhající jejich pravomoci; dalším cílem je zajistit příslušný důkaz o údajném porušení* (čl. 50 odst. 1 TRIPS).

TRIPS umožňuje bezodkladné použití PO, z čehož vyplývá, že hlavní roli budou PO hrát zejména v případech, *když by jakýkoliv odklad pravděpodobně způsobil nenapravitelné poškození majiteli práva, nebo když hrozí prokazatelné nebezpečí, že důkaz bude zničen* (čl. 50 odst. 2 TRIPS). Z nejčastějších PO jmenujme **možnost zadržení důkazu** nebo **možnost překvapivé prohlídky** (razie) v bydlíšti, sídle nebo v provozovně porušovatele. Škála eventuálních PO se odvíjí od vnitrostátní úpravy. PO jsou ukládána soudy na základě oznámení žadatele, jehož IPR jsou porušována, a to bez nutnosti vyjádření domnělého porušovatele. Je logické, že v případě, že by jednostranně uvalené opatření nebylo aplikováno oprávněně (např. na základě nepodloženého oznámení), je PO okamžitě zrušeno a poškozenému přísluší náhrada zaviněné škody. Tomuto „zneužití“ se snaží předejít institut vratné kauce požadované od navrhovatele PO.

Obdobným režimem se řídí i opatření realizovaná přímo na hranicích, která v konečném důsledku mohou rovněž skončit likvidací nebo zadržením padělaného zboží.

⁴² Celní správa České republiky. *Padělky pro humanitární účely* [online]. 2011. [cit. 2011-03-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.celnisprava.cz/cz/dalsi-kompetence/ochrana-dusevniho-vlastnictvi/Stranky/padelky-pro-humanitarni-ucely.aspx>>.

Opatření na hranicích jsou prováděna přímo celními orgány a směřují především vůči padělání ochranných známek a vůči pirátství.

4.1.1 Spory z TRIPS a mechanismus jejich řešení

Řešení sporů je ústředním pilířem mnohostranného obchodního systému a rovněž jedinečným přínosem WTO ke stabilitě světové ekonomiky. Bez urovnávání sporů by byla pravidla, na nichž je systém postaven, daleko méně účinná, protože by nebyla vymahatelná. Nicméně, ve své podstatě nejde o to soudit. Prioritou je řešení sporů, a to prostřednictvím konzultací, je-li to možné. Do ledna 2008 bylo jen 136 z 369 sporů řešeno v rámci procesu před panelem. Většina z nich však byla vyřešena "mimosoudně", nebo zůstala v prodloužené fázi konzultací - některé již od roku 1995.⁴³

4.1.1.1 Mechanismus řešení sporů a jeho etapizace

První částí řešení sporů v rámci TRIPS je **konzultace**. Před přijetím jakýchkoli dalších akcí bývá snahou dotčených stran vyřešit své spory samy mezi sebou nebo s využitím jakéhosi mediátora v osobě generálního ředitele WTO. Pokud nejsou státy schopny spory vyřešit samy, vznikne „panel“.

Panel je druhou etapou procesu rozhodování sporů na mezinárodní úrovni. Panely de facto plní funkci jakýchsi tribunálů, ale členové panelu nejsou do funkcí jmenování vrcholnými představiteli (ať už členských zemí WTO nebo generálním ředitelem WTO), ale jsou obvykle voleni na základě shody proti sobě stojících států. Pouze tehdy, pokud se obě strany nemohou dohodnout, jmenuje členy panelu generální ředitel WTO.

Zpráva panelu, který je obvykle tvořen 3 odborníky je předána orgánu pro řešení sporů (dále jen „DSB“), který v případě TRIPS tvoří Generální rada WTO. DSB posuzuje zprávu sestavenou panelem a na základě konsensu ji může buď přijmout (v případě, že zpráva navrhuje nápravná opatření, rozhodne o jejich provedení) nebo dokonce odmítnout, což má za následek nové jednání panelu.

⁴³ WTO. *UNDERSTANDING THE WTO: SETTLING DISPUTES A unique contribution* [online]. 2011. [cit. 2011-03-13]. Dostupný z WWW:< http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/displ_e.htm>.

Následně je sestavena **Závěrečná zpráva**, která musí být rozeslána oběma stranám sporu a také všem členům WTO. Zpráva už obsahuje konkrétní požadavky na nápravu stavu, který byl způsoben porušením TRIPS.

Proti rozhodnutí panelu ve formě Závěrečné zprávy existuje možnost **odvolání**, které může potvrdit, změnit nebo zrušit závěry panelu. Za odvolací proces je zodpovědný DSB, který musí přijmout nebo odmítnout zprávu o odvolání do 30 dnů. Odmítnutí původního rozhodnutí je možné pouze na základě konsensu.

K naplnění rozhodnutí by mělo ze strany porušitele dojít do 20 dnů od jeho platnosti. Pokud není náprava sjednána, je poškozený oprávněn podat stížnost k DSB nebo o povolení k uložení obchodních sankcí vůči druhé straně. Orgán pro řešení sporů musí udělit toto povolení do 30 dnů. V zásadě by měly mít obchodní sankce vztah k předmětu sporu, není-li to praktické, nebo pokud by to nebylo efektivní, mohou být uloženy sankce v jiné oblasti konkrétní smlouvy pod patronací WTO (nabízí se TRIPS). Pokud by však nebyly tyto sankce efektivní a pokud by si to vyžadoval závažný charakter prohřešku porušovatele, mohou být sankce vztaženy i na jinou oblast vzájemných obchodních vztahů.

DSB v průběhu řešení sporu neustále dohlíží na postup obou stran a v jistém smyslu jejich kroky ovlivňuje a snaží se najít cestu ke kompromisu a k co nejrychlejšímu řešení.

Časový rozsah vedení sporů je možno názorně demonstrovat na zjednodušeném časovém průběhu řešení sporu na úrovni TRIPS. Údaje o lhůtách uvedené v následující tabulce jsou maximální možné dle platné úpravy. Kromě toho mohou země vyřešit svůj spor samy v jakékoli fázi. Součty jsou přibližné.⁴⁴

⁴⁴ Podrobněji je řešení sporu popsáno v příloze č. 4.

Tabulka č. 1: Přibližný časový průběh řešení sporů v rámci WTO (TRIPS)

Přibližný časový průběh řešení sporů v rámci WTO (TRIPS)	
60 dnů	Konzultace, zprostředkování, apod.
45 dnů	Zřízení panelu a jmenování jeho členů
6 měsíců	Zpracování závěrečné zprávy panelu pro strany sporu
3 týdny	Zpracování závěrečné zprávy panelu pro ostatní členy WTO
60 dnů	Orgán pro řešení sporů přijme zprávu (pokud není podán opravný prostředek)
Celkem = 1 rok	(Bez odvolání)
60-90 dnů	Odvolací zpráva
30 dnů	Orgán pro řešení sporů přijme odvolací zprávu
Celkem = 1 rok a 3 měsíce	(S možností odvolání)

Zdroj: WTO. *A unique contribution* [online]. 2011. Dostupný z WWW: <http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/displ_e.htm>, vlastní úprava>.

Mechanismy WTO, potažmo TRIPS jsou bezpochyby ukázkou fungujícího schématu pro řešení sporů na mezinárodní úrovni. WTO se podařilo výrazně omezit byrokratické zásahy do průběhu řešení sporů, čímž bylo dosaženo poměrně značné efektivnosti, která je založena na řešení sporů formou vzájemné kooperace zúčastněných stran.

4.2 WIPO a vynucování IPR

Dosavadní přístup k řešení mezistátních sporů z mezinárodních smluv o IPR v rámci WIPO je realizován na základě standardních prostředků mírového urovnání sporů. Použití těchto prostředků plyne buď výslovně z jednotlivých smluv (čl. 28 Pařížské úmluvy: po konzultacích následuje Mezinárodní soudní dvůr či jiný způsob řešení, shodně čl. 33 Bernské úmluvy)⁴⁵, anebo z mezinárodního práva obecného (Úmluva o vytvoření WIPO postrádající ustanovení o řešení sporů). Předložení sporů Mezinárodnímu soudnímu dvoru nebylo nikdy použito pro těžkopádnost řízení, ačkoli tvrzení o nesplnění závazků byl dostatek.⁴⁶

⁴⁵ CORNISH, W. R. *Intellectual Property*, 3rd edition. London: Sweet & Maxwell, 1996. s. 24.

⁴⁶ DOBŘICHOVSKÝ, T. *Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví. V kontextu evropského práva, dohody TRIPS a činnosti WIPO*. Praha: Linde, a.s., 2004. s. 39.

I když smlouvy pod administrací WIPO obsahují pouze nedostatečnou úpravu vynucování IPR, snaží se WIPO neustále důrazněji zapojovat do mezinárodní spolupráce v této oblasti. Klíčovými orgány jsou v tomto případě Poradní výbor pro vynucování práv (The Advisory Committee on Enforcement), který sjednocuje činnosti jak v oblasti vynucování autorského práva a práv souvisejících, tak v oblasti práv průmyslových.

WIPO sice nedokáže efektivně řešit spory na mezinárodní úrovni, nepostrádá však schopnost řešit mezinárodní obchodní spory mezi soukromoprávními subjekty. Pro daný účel vzniklo již v roce 1994 Arbitrážní a mediační centrum WIPO (dále jen „AMC“), které je členem Mezinárodní federace obchodních arbitrážních institucí (IFCAI). AMC nabízí řešení sporu mediací, arbitráží, zrychlenou arbitráží nebo kombinací mediace a arbitráže podle příslušných přijatých pravidel WIPO.⁴⁷ AMC má v mezinárodně-obchodních vztazích výsadní postavení v oblasti řešení tzv. doménových sporů.

V rámci doménových sporů je řešena novodobá forma činnosti porušující IPR spočívající v úmyslné registraci internetových domén nazvaných dle obchodních značek za účelem jejich následného prodeje subjektům, které vlastní práva užívat jméno, které je třetí stranou registrováno. Tento druh porušování IPR je nazýván „cybersquatting“, ze kterého se stává poměrně rychle se rozvíjející specializovaná obchodní aktivita. A právě sporům o vlastnictví domén se věnuje AMC. Do prvního čtvrtletí 2011 tedy 13 let po řešení prvního doménového sporu pokrývaly doménové spory 36 734 obchodních značek.

Z tabulky č. 2 je patrné, že počet doménových sporů roste a problematika „cybersquattingu“ se stává stále naléhavější. Z více než 20 tis. doménových sporů bylo dosud zcela ukončeno okolo 20 %. Přesná a podrobná čísla o stavu jednotlivých řízení je možné nalézt v příloze č. 5 Podrobná statistika doménových sporů.

⁴⁷ WIPO. *WIPO Arbitration and Mediation Center* [on-line]. 2008. [cit. 2010-10-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.wipo.int/amc/en/>>.

Tabulka č. 2: Vývoj počtu doménových sporů řešených AMC

Vývoj počtu doménových sporů řešených AMC	
Rok	Počet případů
1999	1
2000	1857
2001	1557
2002	1207
2003	1100
2004	1176
2005	1456
2006	1824
2007	2156
2008	2329
2009	2107
2010	2696
2011	827
Celkem	20 293

Zdroj: WIPO – ARBITRATION AND MEDIATION CENTER. *Total Number Cases per Year* [online]. 2011. Dostupný z WWW: <<http://www.wipo.int/amc/en/domains/statistics/cases.jsp>>; vlastní úprava

4.3 Aplikace režimu vymáhání IPR v ČR s ohledem na evropskou legislativní úpravu

Pro EU, jakožto člena WTO, vyplývají stejně jako pro všechny ostatní členské státy závazky z TRIPS. Ve snaze o sjednocení úpravy vynucování IPR byla přijata **Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví** (dále jen „Směrnice o dodržování IPR“). Tato směrnice znamená zásadní posun v cestě za implementací harmonizovaného pojetí TRIPS do práva členů EU. Nicméně již z obecného charakteru směrnice vyplývá, že nemá přímou účinnost a je na členských státech, jakým způsobem budou její obsah zařazovat do svého právního řádu a posléze i do praxe např. ve formě uplatňovaných nápravných opatření nebo řízení.

K obsahu směrnice lze obecně říci, že respektuje ustanovení stanovené v TRIPS, které zpřesňuje a doplňuje. Harmonizace dopadá na všechny typy porušení IPR, ovšem některá

opatření (právo na informace, preventivní zablokování účtů) jsou aplikovatelná pouze v případech jednání učiněných v komerčním měřítku.⁴⁸

Předpisem s nehlubším praktickým dopadem na vynucování IPR je stále bezpochyby **Nařízení Rady (ES) č. 1383/2003 ze dne 22. července 2003 o přijímání opatření celních orgánů proti zboží podezřelému z porušení určitých práv duševního vlastnictví a o opatřeních, která mají být přijata proti zboží, o kterém bylo zjištěno, že tato práva porušilo** (dále jen „Nařízení o opatření na hranicích“).

Jak již bylo řečeno v kapitole 3.2, jsou opatření na hranicích uplatňována národními celními orgány. Jejich postupy a pravomoci lze demonstrovat na příkladu Celní správy České republiky (dále jen „Celní správa“). Celní správa je jedním z orgánů státní správy, které se podílejí na ochraně IPR.

Při výkonu svých pravomocí patřících do sféry IPR vychází Celní správa nejen z Nařízení o opatřeních na hraničících, ale také ze souvisejícího **Nařízením Komise (ES) č. 1891/2004 ze dne 21. října 2004, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1383/2003 o zásahu celních orgánů proti zboží podezřelému z porušení některých práv k duševnímu vlastnictví a opatření, která mají být přijata vůči zboží, o kterém bylo zjištěno, že tato práva porušilo**. A pak také vnitrostátními předpisy, které upřesňují zacházení s prostředky na vynucování IPR. V ČR jsou jimi především zákon č. 191/1999 Sb., o opatřeních týkajících se dovozu, vývozu a zpětného vývozu zboží porušujícího některá práva duševního vlastnictví a zákonem č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele (dále jen „ZOS“).

Existence takovýchto předpisů plyne z charakteru ustanovení TRIPS, která odkazují na využití vnitrostátních předpisů při implementaci TRIPS do jednotlivých právních řádů. Kdesi uprostřed tohoto řetězce pak stojí Směrnice o dodržování IPR.

K ochraně IPR přistupuje Celní správa na základě žádosti o přijetí opatření k zabránění porušování příslušných práv duševního vlastnictví, pokud se jedná o zboží podléhající celnímu dohledu nebo žádosti o provedení dozoru na vnitřním trhu, pokud se jedná o zboží, které celnímu dohledu nepodléhá.

⁴⁸ DOBŘICHOVSKÝ, T. Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví. V kontextu evropského práva, dohody TRIPS a činnosti WIPO. Praha: Linde, a.s., 2004. s. 204 – 205.

Žádost o přijetí opatření může podat držitel konkrétně určených IPR nebo jeho zástupce u Celního ředitelství Hradec Králové. Opatření mohou být vztažena na IPR s účinky pro ČR – ochranná známka, průmyslový vzor, autorské právo nebo právo příbuzné, patent, dodatkové ochranné osvědčení, chráněné označení původu, chráněné zeměpisné označení, odrůdové právo, zeměpisné označení pro lihoviny – nebo na IPR s účinky pro celou EU – ochranná známka podle práva Společenství, průmyslový vzor Společenství, dodatkové ochranné osvědčení, označení původu chráněné Společenstvím, zeměpisné označení chráněné Společenstvím, odrůdové právo, zeměpisné označení pro lihoviny.

Celní správa jakožto dozorový orgán na vnitřním trhu je oprávněna kontrolovat na základě ZOS, dodržování zákazu klamavé obchodní praktiky a nabízení, prodeje a vývozu výrobků určených pro humanitární účely, a dále povinnost provozovatele tržiště vést evidenci prodávajících.⁴⁹ Dozor na vnitřním trhu je realizován na základě podnětu od majitele IPR.

Za klamavou obchodní praktiku se dle § 5 ZOS považuje nabízení nebo prodej výrobků nebo služeb porušujících některá práva duševního vlastnictví, jakož i skladování takových výrobků za účelem jejich nabízení nebo prodeje, a dále neoprávněné užívání označení chráněného podle zákona o ochranných známkách v obchodním styku.

Na základě zjištění výrobků nebo zboží, které porušují práva duševního vlastnictví, provede celní úřad řízení o porušení právních předpisů. V případě rozhodnutí o uložení sankce pokuty celní úřad současně rozhodne o propadnutí nebo o zabrání výrobků nebo zboží.

Zajištění výrobků nebo zboží trvá do doby, než celní úřad pravomocně rozhodne o jejich propadnutí nebo zabrání, nebo do doby, než celní úřad rozhodnutím zruší zajištění výrobků nebo zboží, jestliže se prokáže, že se nejedná o výrobky nebo zboží porušující práva duševního vlastnictví.

Je-li v rámci řízení o porušení právních předpisů pravomocně rozhodnuto, že došlo k porušení zákazu klamavé obchodní praktiky, uloží celní úřad rozhodnutím kontrolované osobě, která výrobky nebo zboží nabízela, prodávala nebo skladovala, povinnost uhradit

⁴⁹ Celní správa České republiky. *Ochrana duševního vlastnictví* [online]. 2011. [cit. 2011-04-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.celnisprava.cz/cz/dalsi-kompetence/ochrana-dusevniho-vlastnictvi/Stranky/zakladni-informace.aspx>> .

náklady, které celnímu úřadu prokazatelně vznikly na zajištění, přepravu a skladování předmětných výrobků nebo zboží, a to ve lhůtě 30 dnů ode dne doručení rozhodnutí.⁵⁰

4.3.1 Zpravodaj rizik

Celní správa vydává každý měsíc tzv. Zpravodaj rizik, který si klade za cíl identifikovat zboží, které porušuje IPR a zároveň poskytuje statistiky o uskutečněných opatřeních a kontrolách na vnitřním trhu. Účelem tohoto zpravodaje je tedy informování odborné, ale i široké veřejnosti o některých závažnějších případech z této oblasti, které Celní správa odhalila při výkonu této důležité kompetence.⁵¹ Většina prezentovaných případů bude taktéž doplněna obrazovou dokumentací, která by měla být široké veřejnosti nápomocna při identifikaci padělaných výrobků. V závěru zpravodaje budou taktéž prezentovány některé statistiky z této oblasti.

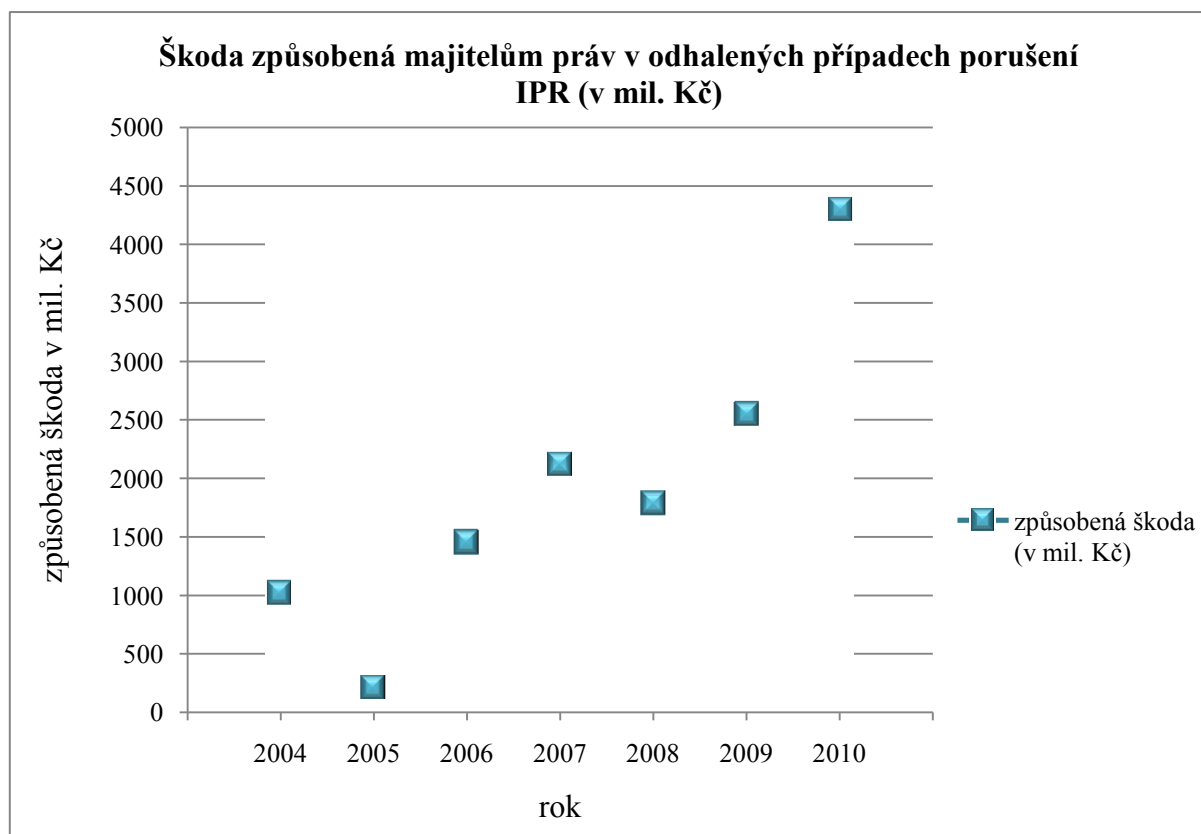
Dle uvedených statistik bylo v posledním zmonitorovaném období, tj. 1. 3. 2011 – 31. 3. 2011 odhaleno 1 584 případů porušení IPR na hranicích ČR, což představuje dohromady 189 678 tis. ks zboží v celkové hodnotě 292 071 194 Kč.

Z hlediska střednědobého horizontu dochází ke zvyšování počtu na hranicích odhalených porušení IPR. Tento trend není způsobem růstem celkového objemu případů porušování IPR, ale zlepšujícími se výsledky Celní správy, což souvisí se získanými zkušenostmi v průběhu období, kdy Celní správa vykonává své pravomoci v oblasti duševního vlastnictví, tj. od roku 2004. Celkově rostoucí trend odhalování porušovatelů na českých hraničních přechodech je patrný z grafu č. 1.

⁵⁰ Celní správa České republiky. *Ochrana duševního vlastnictví* [online]. 2011. [cit. 2011-04-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.celnisprava.cz/cz/dalsi-kompetence/ochrana-dusevniho-vlastnictvi/Stranky/zakladni-informace.aspx>> .

⁵¹ Celní správa České republiky. *Zpravodaj rizik DUŠEVNÍ VLASTNICTVÍ 1/11* [cit. 2011-04-18]. Dostupný z WWW: <http://www.celnisprava.cz/cz/dalsi-kompetence/ochrana-dusevniho-vlastnictvi/Zpravodaj%20rizik%20a%20statistiky/Zpravodaj%20rizik%202011/ZPRAVODAJ_2011_01.pdf> .

Graf č. 1 Škoda způsobená majitelům práv v odhalených případech porušení IPR

Zdroj: Celní správa České republiky. *Kontroly v oblasti práv duševního vlastnictví* [online]. 2011. Dostupný z WWW: <<http://www.celnisprava.cz/cz/statistiky/Stranky/dusevni-vlastnictvi.aspx>>; vlastní úprava

4.4 Special 301 – Watch List

Úřad představitele USA pro obchod (angl. „Office of The United States Trade Representative“, dále jen „USTR“) vydává již od roku 1974 na základě § 301 tzv. Trade Act (Obchodního zákoníku) každoroční výslednou zprávu „Special 301 – Watch List“ (dále jen „Zpráva“) o přístupu k ochraně a dodržování IPR na trzích obchodních partnerů USA. Význam zprávy a obecné povědomí se rok od roku zvyšuje. V případě ČR začala být diskutována především v letech 2008 až 2010, jelikož se i ČR dostala na tzv. „Watch List“, což je jedna z kategorií, do které USA řadí státy porušující mezinárodně uznávané principy ochrany IPR.

Principem sestavování Zprávy je „identifikovat ty zahraniční země, které odmítají adekvátní a efektivní ochranu IPR, nebo odmítají subjektům z USA spravedlivý a rovný přístup na trh založený na ochraně IPR.“ každoročně je sledováno 80 až 90 zemí, které jsou

USTR považovány za významné obchodní partnery. Je tedy samozřejmé že, se v hledáčku USTR vyskytly i členské země EU, vč. ČR.

„Special 301 – Watch List“ je v současné době nejkomplexnějším materiálem, který popisuje stav oblasti IPR v několika desítkách zemí světa. Ačkoli je tento každoročně vydávaný dokument primárně určen k podpoře mezinárodně-obchodních aktivit USA, získal v průběhu let mezinárodní přesah a je vodítkem pro vytvoření obrazu o možnostech prosazení IPR ve všech koutech světa.

Přístup USTR dokáže formovat národní strategie k IPR amerických obchodních partnerů a má tak celosvětově přímý vliv na prosazování principů ochrany IPR do mezinárodně-obchodního prostředí. Pozice USA umožňuje uplatnit prosazování ustanovení mezinárodních dohod, především pak TRIPS.

Ačkoli je seznam zemí, které se ve zprávě objeví, všemi zeměmi uznáván a respektován, nejsou závěry šetření amerických úřadů přijímány vždy kladně. Koneckonců se výsledky dotýkají „třetích stran“ tedy států, u nichž je potenciálně ohroženo jejich dobré jméno v oblasti ochrany a prosazování IPR. Proto se také postup USA stal předmětem sporu u WTO v období listopad 1998 až prosinec 1999. „Trade Act“ z roku 1974 umožňuje uplatnit sankce proti zemím, které porušují práva občanů USA. Země EU proti tomuto postupu tvrdě vystoupily a argumentovaly především omezení práv plynoucích z dohody GATT a z nedodržení dohody o založení WTO⁵². Panel, který byl pro řešení tohoto sporu ustaven, však konstatoval, že postup USA je v souladu s uvedenými smlouvami. Ukazuje se, že umístění států na „černou listinu“ je jakýmsi zdviženým varovným prstem, který má vliv na zlepšování situace v oblasti IPR. Na druhé straně je nutno říci, že USA se neuchylují k sankcím příliš často a to také z toho důvodu, že jsou na mezinárodní scéně těžce vymahatelné, protože nedošlo k jejich implementaci do mezinárodních smluv.

Zpráva se skládá ze tří hlavních sekcí a dvou příloh:

- Sekce I je zaměřena na vývoj ochrany IPR a jejich prosazování z pohledu globálních trendů,
- Sekce II. "Country Reports" zahrnuje popis problematických otázek v některých zemích,

⁵² Dle čl. XVI odst. 4 má totiž každá z členských zemí WTO zajistit soulad svých právních norem se závazky plynoucími z podpisu smlouvy o WTO.

- Sekce III. přehled nechvalně proslulých tržišť (seznam internetových obchodů a fyzických trhů, které jsou v zorném úhlu USTR),
- Příloha I tvoří zákonné opodstatnění k provozování procesu Special 301/Watch List (Zpráva je roční přehled globálního stavu ochrany a vymahatelnosti IPRs u US obchodních partnerů, prováděná USTR na základě čl. 182 US obchodního zákoníku).
- Příloha II obsahuje smluvní strany smluv WIPO o výkonech výkonných umělců a zvukových záznamech a o právu autorském.⁵³

4.4.1 Priority Watch list

„Priority Watch List“ (dále jen „PWL“) je část Zprávy, která označuje největší narušitele světového uspořádání v oblasti ochrany IPR. V roce 2010 bylo na seznam zařazeno 11 zemí (Alžírsko, Argentina, Chile, Čína, Kanada, Indie, Indonésie, Pákistán, Rusko, Thajsko a Venezuela). Země, které se umístily v této kategorii, nezajišťují americkým obchodním partnerům dostatečnou úroveň ochrany a prosazování duševních práv či adekvátní přístup na trh (pro podnikání v odvětvích odvislých od ochrany práv).⁵⁴

PWL dlouhodobě vévodí **Čína** a **Rusko**. O porušování IPR se v souvislosti s překotným ekonomickým růstem v Číně hovoří již řadu let. Snahou USA je prostřednictvím aktivit vyvíjených USTR nasměrovat čínskou strategii v oblasti duševního vlastnictví k posílení vymahatelnosti IPR a k usnadnění implementace závazků vyplývajících především z TRIPS. Ačkoli lze v poslední době pozorovat několik razantních akcí proti porušování IPR, dochází stále k jakési rozpolcenosti přístupu čínských úřadů k této problematice. Jak jinak si lze vysvětlit usnesení, které označuje napodobeniny za inovativní produkty. Dle mínění USTR zůstává i přes velké pokroky a monstrózní akce úroveň trestů stále nedostatečně odstrašující. Příkladem mohou být postupy uplatňované při potírání pirátství je časté, že vše končí pouze zabavením ilegálního zboží bez udělení dalších postihů. Klíčové nedostatky je možno spatřovat v oblasti pirátství, kdy studie IDC uvádí 82 % podíl pirátských kopií na celkovém objemu používaného softwaru, a padělatelství ochranných známek.

⁵³ Office of the United States Trade Representative. *Výsledná výroční zpráva USTR pro rok 2009/10, Executive Summary* [online]. 2011. [cit. 2011-03-14]. Dostupný z WWW:< <http://www.ustr.gov/sites/default/files/Executive%20Summary.pdf>>.

⁵⁴ Ministerstvo průmyslu a obchodu. *Výsledná výroční zpráva USTR pro rok 2009/10* [online]. 2011. [cit. 2011-03-14]. Dostupný z WWW:<<http://www.mpo.cz/dokument/73481.html>>.

Jak již bylo zmíněno, na PWL je dlouhodobě umístěno i **Rusko**, které si svou pozici vysloužilo především díky masivnímu šíření pirátských kopií softwarového vybavení a zvukových nosičů či videonahrávek. Dle studie IDC tvoří pirátské kopie 80 % softwaru používaného na území Ruské federace a to již od roku 2006. I když je Rusku přiznáván určitý pokrok ve zlepšování ochrany práv a ustanovení nezbytné legislativy v posledních letech, problémem přesto zůstává pomalá implementace některých závazků z bilaterální dohody k ochraně a vynucování IPR z listopadu 2006.

Ze Zprávy dále vyplývá, že ruské úřady nejsou dostatečně důsledné v postupu proti pirátství a padělatelství, což má za následek významné ztráty z porušování těchto práv pro americké subjekty, kdy hlavním problémem je zejména on – line pirátství, jehož trend je neustále rostoucí. USTR upozorňuje na nedostatečnou regulaci serverů volně šířících pirátské kopie hudebních nosičů. Neefektivní jsou rovněž razie na výrobní pirátských kopií z důvodu častého úniku informací, což úzce souvisí s dalším neduhem moderní ruské společností, kterým je všudypřítomná korupce.

Na PWL se však delší dobu objevuje také **Kanada**. Kanada stále ještě nedokončila legislativní reformy v oblasti autorského práva, k čemuž se již dříve zavázala. Země by rovněž měla plně implementovat Internetové smlouvy WIPO, které podepsala v roce 1997 a zlepšit slabý systém vymáhání IPR, včetně internetového pirátství. Zvláště hraniční opatření jsou nedostatečná, je nutno aby celní úředníci mohli zabavit podezřelé zboží bez potřeby soudního příkazu.⁵⁵ Kanada je pro svou polohu a benevolentní legislativu často využívána jako překladiště nebo jako výrobní základna pro řadu subjektů usilujících o infiltraci na trh USA prostřednictvím prodeje pirátských kopií. Pokud srovnáme stav softwarového pirátství v ČR (byla odstraněna z „Watch List“) a v Kanadě, je jeho úroveň v obou státech srovnatelná. V současné době činí okolo 35 %, nicméně ČR se daří v období posledních pěti let tento podíl výrazně snižovat prostřednictvím nové legislativy. Na proti tomu Kanada nepovažuje problém ochrany IPR za jednu ze svých priorit a také bezprostředně, kvůli své poloze a vlivu na trh USA, ohrožuje uplatňování IPR na území USA.

⁵⁵ Office of the United States Trade Representative. Výsledná výroční zpráva USTR pro rok 2009/10, Executive Summary [online]. 2011. [cit. 2011-03-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.ustr.gov/sites/default/files/Executive%20Summary.pdf>>.

4.4.2 Watch list

Do nižší kategorie „Watch List“ (dále jen „WL“) bylo zařazeno 29 obchodních partnerů USA: Bělorusko, Bolívie, Brazílie, Brunej, Kolumbie, Kostarika, Dominikánská republika, Ekvádor, Egypt, Finsko, Řecko, Filipíny, Guatemala, Itálie, Jamajka, Kuvajt, Libanon, Malajsie, Mexiko, Norsko, Peru, Rumunsko, Španělsko, Tádžikistán, Turecko, Turkmenistán, Ukrajina, Uzbekistán a Vietnam.

Ze seznamu je patrné, že na WL jsou umístěny i členské země EU a také stát s jednou z nejvyšších životních úrovní na světě – Norsko. Následující text vysvětluje důvody pro zařazení těchto vyspělých zemí na seznam obchodních partnerů USA ohrožujících prosazování principů ochrany IPR.

V případě **Finska a Norska** se USTR zaměřuje na patentovou ochranu léčiv. Farmaceutická lobby tzv. Big Pharma dlouhodobě upozorňuje na patentový proces ve Finsku před rokem 1995 a v Norsku před rokem 1992 a daří se jí své požadavky implementovat do politiky ochrany IPR v USA. Volnějši pravidla při registraci léčiv z této doby umožňují šíření generických léčiv, na což logicky doplácí velké farmaceutické společnosti produkující originální a podstatně dražší léčiva. Problém je spatřován zejména v možnosti uvádět na trh generika před uplynutím patentové ochrany originálních léčiv. Tento postup umožňovala legislativa dvou skandinávských zemí v případě vážných nemocí jako je diabetes, astma, kardiovaskulární choroby apod. V současné době už takové praktiky nejsou možné, a proto evropské země pečlivě sledují termíny vypršení patentové ochrany léčiv, aby mohlo dojít k distribuci generik na farmaceutickém trhu. Vidíme, že se jedná o střet dvou principů, kdy USA upřednostňují právo ekonomických subjektů na patentovou ochranu a z ní plynoucí zisk a „skandinávské“ pojetí, které směřuje k možnosti poskytnout populaci kvalitní léčiva za přijatelnou cenu.

Řecko je ve Zprávě chváleno za vylepšení národní legislativy, která souvisí s přijetím a ratifikací internetových úmluv WIPO v roce 2009 spolu s ostatními členy EU. Oproti roku 2009 došlo dle USTR také k částečnému zlepšení možností vymáhání IPR. Došlo především ke zlepšení komunikace mezi policií a Řecké autorské organizace či jiných agentur z oblasti IPR. Vytvořeno bylo i nové oddělení na ministerstvu vnitra, které se zaměřuje na ekonomickou a počítačovou kriminalitu, včetně IPR. Tyto pokroky jsou označovány pouze

jako dílčí kroky na cestě k prosazení nového akčního plánu na ochranu IPR z roku 2008, který se Řecku nedaří uvést do praxe. Je jasné, že Řecko v současné době neklade IPR na první místo vzhledem ke své předluženosti, ale důsledné prosazování dodržování IPR jednoznačně může přispět ke zvýšení příjmů státní pokladny. Otázkou je, jaké náklady je nutno investovat do uvedení akčního plánu do praxe. USTR proto neustále nabádá Řecko k realizaci svého národního akčního plánu.

Dalším jižním státem zařazeným na WL je **Itálie**. Italové jsou kritizováni především za vysokou míru softwarového a internetového pirátství. V Itálii je více než polovina softwaru neoriginálního původu. Největší pochvalu si od USTR vysloužil italský nejvyšší soud, který umožnil blokovat přístup na webové servery, které umožňují nelegální sdílení souborů, tzn. i internetová fóra, která pouze uvádějí odkazy, ze kterých je možno pirátské kopie stahovat. Ruku v ruce s tím jdou zpřísněné tresty zaměřené proti padělatelům. Fenomén pirátství je však v italské společnosti hluboce zakořeněný a pramení mimo jiné z rozdílů mezi bohatým severem a chudým jihem země, kde právě nejvíce bují tento druh kriminality. Nově se objevuje stále větší množství případů online pirátství knih a časopisů. I přes zmíněný pokrok je poměrně složité internetové stránky kontrolovat, jelikož na základě rozhodnutí agentury pro ochranu dat není držitelům práv umožněno sledovat peer-to-peer⁵⁶ a IP adresy⁵⁷ uživatelů, což znamená největší překážku pro boj s internetovou kriminalitou. Na druhé straně by umožnění těchto praktik znamenalo značný zásah do soukromí obyčejných uživatelů internetu. Problémem zůstává i neschopnost soudů dotáhnout případy porušování IPR do konce, tedy k právoplatnému rozsudku, který by navíc obsahoval odrazující a demonstrativní tresty.

Za prohřešky proti ochraně IPR obdobné těm italským je kritizováno i **Rumunsko**, kde se navíc stále setkáváme s případy, kdy jsou soudní spory o IPR zamítány soudci pro neprokázání společenské újmy. Zde se opět setkáváme s rozdílným pojetím a principy, kdy je společenský zájem kladen nad práva jedince.

⁵⁶ peer-to-peer (nebo také P2P) je označení architektury počítačových sítí, ve které spolu komunikují přímo jednotliví klienti. Opakem je architektura klient-server, ve které jednotliví klienti komunikují vždy s centrálním serverem či servery, prostřednictvím kterého i komunikují s jinými klienty, pokud je to potřeba.

⁵⁷ IP adresa je číslo, které jednoznačně identifikuje síťové rozhraní v počítačové síti, která používá IP (internetový protokol). IP adresa slouží k rozlišení síťových rozhraní připojených k počítačové síti. Je tedy prostředkem pro identifikaci konkrétního počítače v síti a umožňuje sledovat tok dat dané síťové jednotky.

4.4.3 ČR a její umístění ve Special 301 – Watch List

Jak již bylo uvedeno výše, ve Zprávě z roku 2008 se objevila i Česká republika. Pro ČR šlo o jakési varování, jelikož se neobjevila v kategorii největších porušovatelů IPR tzv. „Priority Watch List“ nicméně umístění na „Watch List“, tedy jakéhosi druhého stupně, bylo pro ČR vyvrcholením všeobecně utkvělé představy ve společnosti, že IPR prakticky neexistují a jako taková jsou zcela nevymahatelná. ČR byla po dva roky na „Watch List“, zejména kvůli množství pirátského a padělaného zboží prodávaného na tržnicích v příhraničních oblastech s Rakouskem a Německem.⁵⁸ Příhraniční oblasti byly ve Zprávě označeny za největší na světě, velmi dobře organizované a také z části nacházející se na pozemcích vlastněných státem, který tak nepřímo podporoval trh s ilegálním zbožím.

USA vybízely ČR především k důsledné implementaci svého akčního plánu z listopadu 2007 a přijetí konkrétních kroků, včetně soudních postihů a exemplárních trestů pro porušovatele IPR tak, aby došlo k výrazné redukci prodeje pirátského a padělaného zboží na příhraničních tržištích. Respektování doporučení ze strany USTR a prosazení opatření v klíčových třech oblastech tak, jak byly stanoveny ve stanovisku k zařazení ČR na „Watch List“ publikovaného v březnu 2008 Odborem mnohostranné a společné obchodní politiky Ministerstva zahraničních věcí ČR, vedlo k rychlé nápravě především v oblasti hraničních kontrol a omezení distribuce pirátského a padělaného zboží ve výše zmíněných příhraničních oblastech. I přes značné pokroky byla ČR umístěna na „Watch List“ také v roce 2009 a to především z toho důvodu, že USTR očekával dopad novely trestního práva, která vstoupila v platnost v lednu 2010.

Postup ČR byl „odměněn“ ve Zprávě z roku 2010, kdy byla Česká republika vyřazena z „Watch List“ z důvodu významného pokroku, který učinila při kontrolní činnosti na příhraničních tržnicích a tržištích v posledních dvou letech a také díky zvýšení trestní sazby u trestních činů proti IPR na rozpětí od dvou do 8 let.⁵⁹

⁵⁸ Jednalo se konkrétně o Město Cheb a tamější asijskou tržnici Dragon.

⁵⁹ Office of the United States Trade Representative. *2010 Special 301 Report* [online]. 2010. [cit. 2011-03-14]. Dostupný z WWW: <http://www.ustr.gov/webfm_send/1906>.

4.5 Rekapitulace mechanismů vymáhání z IPR

Z textu závěrečné kapitoly lze vyvodit, že doposud nebyl vytvořen efektivnější nástroj pro ochranu IPR než TRIPS. TRIPS umožňuje v čl. 44 – 48 aplikaci řady nápravných opatření, kterými jsou soudní zákazy, náhrada škody, uhrazení výdajů, odstranění nebo zničení zboží, a právo na informace vůči porušovatelům IPR.

Předběžná opatření jsou další možností jak bránit trh před přílivem nelegálního zboží a také prostředkem pro získávání důkazů v případných sporech o IPR. Obdobným režimem se řídí i opatření na hranicích, která v konečném důsledku mohou stejně jako předběžná opatření skončit likvidací nebo zadržením padělaného zboží.

První částí řešení sporů v rámci TRIPS je konzultace. Panel je druhou etapou procesu rozhodování sporů na mezinárodní úrovni. Panely jsou ve své podstatě tribunály, jejichž členové však nejsou jmenováni vrcholnými představiteli, ale na základě dohody stran sporu. V průběhu řešení sporu na postup obou stran neustále dohlíží orgán pro řešení sporů – Generální rada WTO.

WIPO sice nedokáže efektivně řešit spory na mezinárodní úrovni, nepostrádá však schopnost řešit mezinárodní obchodní spory mezi soukromoprávními subjekty. Pro daný účel vzniklo již v roce 1994 Arbitrážní a mediační centrum WIPO, které má v mezinárodně-obchodních vztazích výsadní postavení v oblasti řešení tzv. doménových sporů.

Doménové spory řeší novodobou formu činnosti porušující IPR spočívající v úmyslné registraci internetových domén nazvaných dle obchodních značek za účelem jejich následného prodeje subjektům, které vlastní práva užívat jméno, které je třetí stranou registrováno. Tento druh porušování IPR je nazýván „cybersquatting“.

V lednu 2008, tedy 13 let po řešení prvního doménového sporu pokrývaly doménové spory 36 734 obchodních značek. Z více než 20 tis. doménových sporů bylo dosud zcela ukončeno okolo 20 %.

Ve snaze o sjednocení evropské úpravy vynucování IPR byla přijata Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv

duševního vlastnictví Obsah směrnice respektuje ustanovení stanovené v TRIPS, které zpřesňuje a doplňuje.

Předpisem s nejhlubším praktickým dopadem na vynucování IPR je jistě Nařízení Rady (ES) č. 1383/2003 ze dne 22. července 2003 o přijímání opatření celních orgánů proti zboží podezřelému z porušení určitých práv duševního vlastnictví a o opatřeních, která mají být přijata proti zboží, o kterém bylo zjištěno, že tato práva porušilo. Opatření na hranicích jsou uplatňována národními celními orgány.

Úřad představitele USA pro obchod vydává již od roku 1974 na základě § 301 tzv. Trade Act každoroční výslednou zprávu „Special 301 – Watch List“ o přístupu k ochraně a dodržování IPR na trzích obchodních partnerů USA. Principem sestavování Zprávy je „identifikovat ty zahraniční země, které odmítají adekvátní a efektivní ochranu IPR, nebo odmítají subjektům z USA spravedlivý a rovný přístup na trh založený na ochraně IPR.“ každoročně je sledováno 80 až 90 zemí, které jsou USTR považovány za významné Obchodní partnery. Je tedy samozřejmé že, se v hledáčku USTR vyskytly i členské země EU vč. ČR (2008 – 2010).

„Priority Watch List“ je část Zprávy, která označuje největší narušitele světového uspořádání v oblasti ochrany IPR. V roce 2010 bylo na seznam zařazeno 11 zemí (Alžírsko, Argentina, Chile, Čína, Kanada, Indie, Indonésie, Pákistán, Rusko, Thajsko a Venezuela)

Do nižší kategorie Watch List (dále jen „WL“) bylo zařazeno 29 obchodních partnerů USA: Bělorusko, Bolívie, Brazílie, Brunej, Kolumbie, Kostarika, Dominikánská republika, Ekvádor, Egypt, Finsko, Řecko, Filipíny, Guatemala, Itálie, Jamajka, Kuvajt, Libanon, Malajsie, Mexiko, Norsko, Peru, Rumunsko, Španělsko, Tádžikistán, Turecko, Turkmenistán, Ukrajina, Uzbekistán a Vietnam.

Ve zprávě z roku 2008 se objevila i Česká republika. V roce 2010 byla Česká republika vyřazena z „Watch List“ z důvodu významného pokroku, který učinila při kontrolní činnosti na příhraničních tržnicích a tržištích v posledních dvou letech a také díky zvýšení trestní sazby u trestních činů proti IPR na rozpětí od dvou do 8 let.

5 Závěr

Ze skutečností uvedených v textu diplomové práce je zřejmé, že jsou IPR i přes svůj abstraktní charakter zhmotněny ve formě ochranných instrumentů upravených především v mezinárodních multilaterálních smlouvách, a v závislosti na povinnostech z nich plynoucích, také v právní úpravě významných integračních seskupení (jako je EU) a jednotlivých států podepsaných pod zmíněnými dohodami.

Cílem diplomové práce byla komparace současného stavu práv duševního vlastnictví a jejich ochrany v rozdílném pojetí mezinárodních organizací a významných ekonomických center a v průzkumu účinnosti opatření na ochranu práv duševního vlastnictví.

Pomineme-li úvodní kapitolu, která posloužila především jako krátký exkurs do obecné problematiky a pojmosloví v oblasti IPR a jejich ochrany, setkáváme se v jednotlivých částech této diplomové práce především se srovnáním dvou zásadních mezinárodně-obchodních režimů. Jedná se o režim TRIPS, spadající pod WTO a o úmluvy pod patronací WIPO.

Výčtem opatření směřujících k uplatnění nároků plynoucích z porušování IPR – nápravná opatření, předběžná opatření a opatření na hranicích – a také zárukami v oblasti řízení sporů stejně jako poskytnutými prostředky ochrany je stěžejním dokumentem na mezinárodním poli IPR Dohoda o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví uzavřená pod hlavičkou WTO. Jak bylo řečeno ve třetí kapitole „od konce 19. století, kdy se začaly vytvářet mezinárodní smlouvy upravující problematiku duševního vlastnictví, nebyl doposud vytvořen efektivnější nástroj pro ochranu IPR než je TRIPS.“

Nelze však opomenout ani smlouvy WIPO, které podrobně a efektivně řeší problematiku tzv. „cybersquattingu“ a z něj plynoucích doménových sporů. Existencí dvou takto významných a rozsáhlých systémů ochrany IPR vyvstala otázka jejich vzájemné konkurence. Avšak z uvedených faktů jasně vyplývá komplementární charakter obou systémů. WIPO tvoří obecný rámec toho „co chránit“, tedy sdružuje pod sebou různé mezinárodní dohody popisující jednotlivé druhy ochrany IPR. Naproti tomu WTO se ve smlouvě TRIPS jednoznačně zaměřuje na obchodní aspekty IPR, nerozebírá podrobně všechny způsoby ochrany duševních práv a ukazuje možnosti vymáhání práv plynoucích z autorství a průmyslové tvůrčí činnosti. Dle preambule TRIPS si tato dohoda klade za cíl

„vytvořit vzájemně se podporující vztah mezi WTO a Světovou organizací duševního vlastnictví“. Obdobný závěr vyplývá i z ustanovení čl. 68 TRIPS na základě kterého byla vytvořena Rada TRIPS, která se zabývá sladěním postupů a celkovou koordinací s režimem IPR realizovaným v rámci WIPO.

O úroveň níže je pak způsob implementace ustanovení mezinárodních dohod, především pak TRIPS, do praxe užívané na území signatářů těchto dohod, tedy integračních seskupení a jednotlivých států.

EU se ve své strategii v oblasti ochrany duševního vlastnictví z roku 2008 zaměřuje na strategické přístupy EU v boji proti porušování IPR. Patrná je orientace na pomoc malým a středním podnikům a na posílení boje s padělanými výrobky a pirátstvím. Snaha o sjednocení úpravy vynucování IPR a o jednotnou implementaci ustanovení plynoucích z TRIPS je nyní především Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví. Předpisem s nejhlubším praktickým dopadem na vynucování IPR je pak Nařízení Rady (ES) č. 1383/2003 ze dne 22. července 2003 o přijímání opatření celních orgánů proti zboží podezřelému z porušení určitých práv duševního vlastnictví a o opatřeních, která mají být přijata proti zboží, o kterém bylo zjištěno, že tato práva porušilo, jež je naplňováno činností národních celních orgánů.

Fungování systému ochrany IPR ve vyspělé tržní ekonomice je názorně demonstrováno na příkladu USA, dále jsou popsána rovněž specifika úpravy IPR v nejsilnější světové ekonomice. Ta spočívají především ve specifickém členění jednotlivých IPR, kdy není možné uplatnit ochranu práv pomocí užitého vzoru a chybí rovněž samostatná úprava průmyslových vzorů, které zde jsou součástí patentového práva. Právní systém USA dále především upřednostňuje zájem trhu a společnosti nad zájmy autorů, jejichž osobnostní práva nejsou žádným způsobem chráněna.

USA díky aktivitám USTR rovněž umožňují vytvořit si obraz o úrovni ochrany IPR u jejich obchodních partnerů na základě „Special 301 – Watch List“. Principem sestavování této zprávy je „identifikovat ty zahraniční země, které odmítají adekvátní a efektivní ochranu IPR, nebo odmítají subjektům z USA spravedlivý a rovný přístup na trh založený na ochraně IPR.“ Každoroční analýza se týká 80 až 90 zemí, které jsou rozděleny do několika kategorií, z nichž nejvýznamnější je tzv. „Priority Watch List“, který poukazuje na největší porušovatele IPR z pohledu USA. Tento nástroj, který původně sloužil k vnitřním potřebám USA je dnes

významným zdrojem informací o úrovni ochrany IPR ve všech částech světa. Část textu diplomové práce je se v souvislosti s touto iniciativou věnován také přítomnosti členských států EU vč. ČR ve „Special 301 – Watch List“.

Diplomová práce rovněž ukazuje možnosti a postupy směřující k vytvoření efektivní a moderní strategie přístupu k celé problematice IPR. Za vzor je zde kladen japonský model, díky němuž je Japonsko oprávněně považováno za světového lídra v ochraně a prosazování IPR. Japonský model ukazuje nutnost provázaného postupu, který zahrnuje reformy v oblasti legislativní, ekonomické i institucionální. Za všechna jsou uvedena radikální opatření směřujících k urychlení posouzení patentu, (z 26 měsíců na 11 měsíců do roku 2013), vytvoření Vrchního soudu pro duševní vlastnictví, či posílení opatření proti padělání a pirátství. Do strategie však byly zapojeny i vysoké školy a výzkumná pracoviště s cílem rozvoje lidských zdrojů.

V úvodu stanovenou hypotézu, předpokládající roztříštěnost odvětví IPR v rámci světové ekonomiky a práva, s odlišnostmi v jednotlivých úpravách lze částečně potvrdit. Tomuto závěru odpovídá především charakter ustanovení mezinárodních smluv, které stanovují, co je třeba pro ochranu IPR udělat, již se však nevyjadřují k otázce jak těchto cílů dosáhnout, což s sebou nutně nese nemožnost jednotné úpravy napříč všemi členskými státy a uskupeními.

Druhá část hypotézy o velmi obtížné (resp. těžké) vynutitelnosti IPR je však poměrně důrazně vyvrácena neboť diplomová práce poskytuje dostatek důkazů o možnostech vymáhání nároků plynoucích s duševního vlastnictví na mezinárodní scéně. Široká je rovněž možnost uplatnění sankcí a opatření směřujících proti šíření aktivit směřujících proti IPR.

Dle uvedených závěrů lze konstatovat, že tato diplomová práce podává komplexní obraz o stavu IPR v rámci mezinárodně-obchodních vztahů s akcentací srovnání zásadních přístupů v pojetí ochrany IPR a jejich praktických dopadů v ekonomické, právní a sociální oblasti.

Mám-li prezentovat svůj osobní názor na rozebíranou problematiku, nedovolím si opomenout ještě jednou vyzdvihnout význam TRIPS, jakožto průlomového nástroje při snaze o praktické uchopení IPR. Je škoda, že některé státy sdružené ve WTO neumějí nebo nechtějí využívat tohoto účinného nástroje k formování vlastních národních strategií

či právní úpravy na ochranu a vymáhání IPR. Takovýto přístup brzdí rozvoj konkurenčního prostředí a podněcuje stagnaci inovativních odvětví, především pak výzkum a vývoj.

Jednoznačnou cestu vidím především v důsledné kampani vedoucí ke vštípení základních principů IPR do povědomí široké veřejnosti. V tuzemsku se často setkáváme s postojem, který považuje IPR za výmysl, který má za úkol od spotřebitele a ostatních ekonomických subjektů odčerpat další prostředky. A právě proti tomuto negativní přístup k duševnímu vlastnictví je potřeba důrazně zakročit.

Následným krokem by pak mělo být co možná nejširší využití možností, které poskytuje TRIPS. Pouze takový aktivní přístup států může příznivě ovlivnit vymáhání IPR a může přinést ekonomický prospěch nejen vlastníkům práv, ale též státnímu aparátu.

Seznam použitých pramenů

Literatura:

1. BELADI, H., CHOI, K., MASKUS, K. *Intellectual Property, Growth and Trade*. Amsterdam: Elsevier, 2008. 539 s. ISBN 978-0-444-52764-6.
2. CORNISH, W. R. *Intellectual Property*, 3rd edition. London: Sweet & Maxwell, 1996. 722 s. ISBN 0-421-53520-2.
3. DOBŘICHOVSKÝ, T. *Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví. V kontextu evropského práva, dohody TRIPS a činnosti WIPO*. Praha: Linde, a.s., 2004. 225 s. ISBN 80-7201-467-6.
4. DRATLER, J., Jr. *Intellectual Property Law: Commercial, Creative and Industrial Property*. New York: ALM Properties, Inc., 2002. 1094 s. ISBN 1-58852-04-4.
5. FINK, C., MASKUS, K. E. *Intellectual Property and Development, lessons from recent economic research*. New York: The World Bank and Oxford University Press, 2005. 339 s. ISBN 0-8213-5772-7.
6. FORDON, W., TAKEYAMA, L., TOWSE, R. *Developments in the Economics of Copyright*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2005. 197 s. ISBN 1 84376 930 1.
7. TELEC, I. *Přehled práva duševního vlastnictví 1 – Lidskoprávní základy, Licenční smlouva 2. Upravené vydání*. Brno: Doplněk 2007. 200 s. ISBN 978-80-7239-206-3.
8. TELEC, I., TŮMA, P. *Přehled práva duševního vlastnictví 2 – Česká právní ochrana*. Brno: Doplněk, 2006. 116 s. ISBN 80-7239-198-4.

Internetové zdroje:

9. Celní správa České republiky. *Padělky pro humanitární účely* [online]. 2011. [cit. 2011-03-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.celnisprava.cz/cz/dalsi-kompetence/ochrana-dusevniho-vlastnictvi/Stranky/padelky-pro-humanitarni-ucely.aspx>>.

10. Celní správa České republiky. Ochrana duševního vlastnictví [online]. 2011. [cit. 2011-04-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.celnisprava.cz/cz/dalsi-kompetence/ochrana-dusevniho-vlastnictvi/Stranky/zakladni-informace.aspx>> .
11. Celní správa České republiky. Zpravodaj rizik DUŠEVNÍ VLASTNICTVÍ 1/11 [cit. 2011-04-18]. Dostupný z WWW: <http://www.celnisprava.cz/cz/dalsikompetence/ochrana-dusevniho-vlastnictvi/Zpravodaj%20rizik%20a%20statistiky/Zpravodaj%20rizik%202011/ZPRAVODAJ_2011_01.pdf>.
12. EPRAVO.CZ. *Postavení a činnost Světové organizace duševního vlastnictví* [online]. 1999-2010. [cit. 2010-11-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/postaveni-a-cinnost-svetove-organizace-dusevniho-vlastnictvi-11621.html>>.
13. IKAROS. *Nová evropská směrnice o ochraně autorského práva v informační společnosti* [online]. 2010. [cit. 2010-11-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/750>>.
14. Ministerstvo průmyslu a obchodu. *Výsledná výroční zpráva USTR pro rok 2009/10* [online]. 2010. [cit. 2011-03-14]. Dostupný z WWW:<<http://www.mpo.cz/dokument/73481.html>>.
15. Office of the United States Trade Representative. *2010 Special 301 Report* [online]. 2011. [cit. 2011-03-14]. Dostupný z WWW: <http://www.ustr.gov/webfm_send/1906>.
16. Office of the United States Trade Representative. *Výsledná výroční zpráva USTR pro rok 2009/10, Executive Summary* [online]. 2010. [cit. 2011-03-16]. Dostupný z WWW:<<http://www.ustr.gov/sites/default/files/Executive%20Summary.pdf>>.
17. Prime Minister of Japan and His Cabinet. *Intellectual Property Policy Outline* [online]. 2010. [cit. 2010-11-28]. Dostupný z WWW: <http://www.kantei.go.jp/foreign/policy/titeki/kettei/020703taikou_e.html>.
18. Prime Minister of Japan and His Cabinet. *Intellectual Property Strategic Program 2009* [online]. 2010. [cit. 2010-11-28]. Dostupný z WWW: <http://www.kantei.go.jp/jp/singi/titeki2/keikaku2009_e.pdf>.

19. U.S. COPYRIGHT OFFICE. *United States Copyright Office, A Brief Introduction and History* [online]. 2010. [cit. 2010-11-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.copyright.gov/circs/circ1a.html>>.
20. U.S. FOOD AND DRUG ADMINISTRATION. *What does FDA do?* [online]. 2010. [cit. 2011-01-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.fda.gov/AboutFDA/Transparency/Basics/ucm194877.htm>>.
21. UNITED STATES PATENT AND TRADEMARK OFFICE. *Patents, What is Patent* [online]. 2010. [cit. 2010-11-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.uspto.gov/patents/index.jsp>>.
22. Úřad průmyslového vlastnictví. Průmyslová práva [on-line]. 2008. [cit. 2010-05-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.upv.cz/cs/prumyslova-prava.html>>.
23. Úřad průmyslového vlastnictví. Ochranné známky [on-line]. 2008. [cit. 2010-05-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.upv.cz/cs/prumyslova-prava/ochranne-znamky.html>>.
24. Výpočetní a informační centrum ČVUT. *Druhy patentových dokumentů* [on-line]. 2002. [cit. 2010-05-05]. Dostupný z WWW: <http://knihovny.cvut.cz/vychova/vychova1/inf_pram/dus_vlas.html>.
25. WIPO. *Industrial designs* [on-line]. 2008. [cit. 2010-10-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.wipo.int/designs/en/>>.
26. WIPO. *Summary Table of Membership of the World Intellectual Property Organization (WIPO) and the Treaties Administered by WIPO, plus UPOV, WTO and UN* [on-line]. 2008. [cit. 2010-10-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.wipo.int/treaties/en/summary.jsp>>.
27. WIPO. *Intellectual Property – A Power Tool for Economic Growth* [online]. 2010. [cit. 2010-11-02]. Dostupné z: <http://www.wipo.int/export/sites/www/about-wipo/en/dgo/wipo_pub_888/pdf/wipo_pub_888_chapter_2.pdf>.
28. WIPO. *WIPO – Administered Treaties* [online]. 2010. [cit. 2010-11-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.wipo.int/treaties/en/>>.

29. WIPO. *WIPO Arbitration and Mediation Center* [on-line]. 2011. [cit. 2011-04-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.wipo.int/amc/en/>>.
30. WIPO ARBITRATION AND MEDIATION CENTER. *Guide to WIPO Domain Name Dispute Resolution* [on-line]. 2011. [cit. 2011-04-10]. Dostupný z WWW: <http://www.wipo.int/freepublications/en/arbitration/892/wipo_pub_892.pdf>.

Seznam zkratk

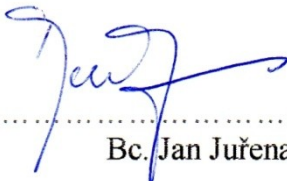
AMC	Arbitrážní a mediační centrum WIPO
APEC	Asijsko-pacifická hospodářská spolupráce
COCOM	Rada pro konkurenceschopnost
DBS	Orgán pro řešení sporů
DSU	Ujednání o pravidlech a řízení při řešení sporů
FDA	Úřad pro kontrolu potravin a léčiv
FDCA	Federální zákon o potravinách, léčivech a kosmetice
DG MARKT	Generální ředitelství pro vnitřní trh a služby
GATT	Všeobecné dohody o clech a obchodu
IFCAI	Mezinárodní federace obchodních arbitrážních institucí
IPR	Práva duševního vlastnictví
JVT	Jednotný vnitřní trh EU
OHIM	Úřad pro harmonizaci na vnitřním trhu
PCT	Smlouva o patentové spolupráci
PO	Předběžná opatření
PWL	Priority Watch List
SME	Malé a střední podniky
TRIPS	Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví
USTR	Úřad představitele USA pro obchod
WCT	Smlouva WIPO o autorském právu
WIPO	Světová organizace duševního vlastnictví
WPPT	Smlouva WIPO o výkonech umělců a zvukových záznamech
WTO	Světová obchodní organizace
ZOS	Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo,
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3),
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO,
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona,
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 29. dubna 2011

.....
Bc. Jan Juřena

Adresa trvalého pobytu studenta:

Gen. Píky 3036/1B

Ostrava, 70030

Seznam příloh

Příloha č. 1: Souhrnná tabulka členství ve WIPO and ve smlouvách spravovaných WIPO, WTO a OSN

Příloha č. 2: Struktura WTO

Příloha č. 3: Evidence sporů z TRIPS

Příloha č. 4: Průběh „panelového“ řešení sporu v rámci režimu TRIPS

Příloha č. 5: Podrobná statistika doménových sporů

Příloha č. 1 Souhrnná tabulka členství ve WIPO and ve smlouvách spravovaných WIPO, WTO a OSN

States	W	P	B	PCT	PLT	MI	MM	MP	H	GH	N	LI	RO	LO	IPC	PH	VC	BP	S	NOS	TLT	WCT	WPPT	WAS	SG		UN	U	WTO
Afghanistan	X																									1	X		
Albania	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X		X		X	X		X				X	X			16	X	X	X
Algeria	X	X	X	X		X	X				X	X	X							X						10	X		
Andorra	X	X	X										X													4	X		
Angola	X	X		X																						3	X		X
Antigua and Barbuda	X	X	X	X				X																		5	X		X
Argentina	X	X	X								X		X	X	X	X				X		X	X			11	X	X	X
Armenia	X	X	X	X			X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X			X	X			18	X		X
Australia	X	X	X	X	X			X			X		X		X	X		X	X		X	X			X	16	X	X	X
Austria	X	X	X	X			X	X			X		X	X	X	X	X	X	X			X	X			16	X	X	X
Azerbaijan	X	X	X	X			X	X	X	X	X		X	X	X	X		X		X		X	X			17	X	X	
Bahamas	X	X	X																							3	X		
Bahrain	X	X	X	X	X			X			X		X							X		X	X			12	X		X
Bangladesh	X	X	X																							3	X		X
Barbados	X	X	X	X							X		X			X				X						8	X		X
Belarus	X	X	X	X			X	X			X		X	X	X	X		X		X		X	X			15	X	X	
Belgium	X	X	X	X			X	X	X		X		X	X	X			X			X	X	X			15	X	X	X
Belize	X	X	X	X					X													X	X			5	X		X
Benin	X	X	X	X					X		X											X	X			8	X		X
Bhutan	X	X	X				X	X																		5	X		
Bolivia (Plurinational State of)	X	X	X										X							X						5	X	X	X
Bosnia and Herzegovina	X	X	X	X			X	X	X	X	X		X	X	X	X		X	X		X	X	X		X	19	X		
Botswana	X	X	X	X				X	X	X												X	X			9	X		X
Brazil	X	X	X	X		X							X		X	X				X						9	X	X	X
Brunei Darussalam	X		X																							2	X		X
Bulgaria	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X		X	X		X	21	X	X	X
Burkina Faso	X	X	X	X								X	X			X						X	X			10	X		X
Burundi	X	X																								2	X		X
Cambodia	X	X																								2	X		X
Cameroon	X	X	X	X																						4	X		X
Canada	X	X	X	X									X		X			X								7	X	X	X
Cape Verde	X		X										X													3	X		X

Central African Republic	X	X	X	X																				4	X		X
Chad	X	X	X	X																				4	X		X
Chile	X	X	X	X							X			X		X	X		X	X				10	X	X	X
China	X	X	X	X		X	X			X			X	X	X		X			X	X			13	X	X	X
Colombia	X	X	X	X							X			X					X	X				8	X	X	X
Comoros	X	X	X	X										X										4	X		
Congo	X	X	X	X							X	X						X						7	X		X
Costa Rica	X	X	X	X							X	X			X		X		X	X	X			12	X	X	X
Croatia	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	22	X	X	X
Cuba	X	X	X	X		X	X	X			X	X		X	X		X		X					14	X		X
Cyprus	X	X	X	X			X	X			X			X				X		X	X	X		12	X		X
Czech Republic	X	X	X	X		X	X	X			X	X		X	X		X		X	X	X			17	X	X	X
Côte d'Ivoire	X	X	X	X					X															5	X		X
Democratic People's Republic of Korea	X	X	X	X			X	X	X		X	X					X							12	X		
Democratic Republic of the Congo	X	X	X											X										4	X		X
Denmark	X	X	X	X	X			X	X	X	X		X	X	X	X		X		X	X	X	X	18	X	X	X
Djibouti	X	X	X																					3	X		X
Dominica	X	X	X	X							X			X										6	X		X
Dominican Republic	X	X	X	X		X							X				X			X	X			9	X	X	X
Ecuador	X	X	X	X									X			X				X	X			8	X	X	X
Egypt	X	X	X	X		X	X	X	X	X					X	X			X	X		X		15	X		X
El Salvador	X	X	X	X									X		X		X	X	X	X	X			12	X		X
Equatorial Guinea	X	X	X	X														X						5	X		
Eritrea	X																							1	X		
Estonia	X	X	X	X	X			X	X	X	X		X	X	X	X		X		X	X	X	X	19	X	X	X
Ethiopia	X																	X						2	X		
Fiji	X		X										X			X								4	X		X
Finland	X	X	X	X	X			X	X	X	X		X	X	X	X		X		X	X			16	X	X	X
France	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X				X	X	X		X	22	X	X	X
Gabon	X	X	X	X					X			X								X	X			8	X		X
Gambia	X	X	X	X																				4	X		X
Georgia	X	X	X	X				X	X	X	X	X				X			X	X				13	X	X	X
Germany	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X		X	X	X		X	X		X	X			19	X	X	X
Ghana	X	X	X	X				X	X	X									X	X				8	X		X
Greece	X	X	X	X			X	X		X		X	X	X	X		X	X		X	X			16	X		X

Grenada	X	X	X	X																		4	X		X
Guatemala	X	X	X	X							X			X		X		X	X			10	X		X
Guinea	X	X	X	X					X			X	X		X			X	X	X		11	X		X
Guinea-Bissau	X	X	X	X																		4	X		X
Guyana	X	X	X																			3	X		X
Haiti	X	X	X						X													4	X		X
Holy See	X	X	X											X								4			
Honduras	X	X	X	X							X			X		X	X		X	X	X	11	X		X
Hungary	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X		X	X	X	X	20	X	X	X
Iceland	X	X	X	X					X	X	X	X	X			X						11	X	X	X
India	X	X	X	X										X		X		X				7	X		X
Indonesia	X	X	X	X														X	X	X		7	X		X
Iran (Islamic Republic of)	X	X				X	X	X			X											6	X		
Iraq	X	X																				2	X		
Ireland	X	X	X	X		X		X		X	X	X	X		X			X	X	X		14	X	X	X
Israel	X	X	X	X		X		X		X	X	X	X		X							12	X	X	X
Italy	X	X	X	X		X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	21	X	X	X
Jamaica	X	X	X							X	X	X	X		X		X	X		X	X	11	X		X
Japan	X	X	X	X		X		X		X	X		X	X		X		X	X	X		14	X	X	X
Jordan	X	X	X							X					X	X				X	X	8	X	X	X
Kazakhstan	X	X	X	X			X	X		X			X	X		X		X	X	X		15	X		X
Kenya	X	X	X	X			X	X						X			X	X				9	X	X	X
Kiribati																	X	X				0	X		
Kuwait	X																					1	X		X
Kyrgyzstan	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X		X	X	X		X	X	X	X		21	X	X	X
Lao People's Democratic Republic	X	X		X																		3	X		
Latvia	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X		X		X			X	X	X		18	X	X	X
Lebanon	X	X	X			X					X		X									6	X		
Lesotho	X	X	X	X			X	X					X									7	X		X
Liberia	X	X	X	X			X	X					X		X							8	X		
Libyan Arab Jamahiriya	X	X	X	X																		4	X		
Liechtenstein	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X		X		X			X	X	X	18	X		X
Lithuania	X	X	X	X				X	X	X	X		X		X			X	X	X		14	X	X	X
Luxembourg	X	X	X	X			X	X	X		X			X	X	X				X	X	15	X		X
Madagascar	X	X	X	X				X														5	X		X
Malawi	X	X	X	X							X		X	X								7	X		X
Malaysia	X	X	X	X						X					X							6	X		X
Maldives	X																					1	X		X

Mali	X	X	X	X					X									X	X		X	8	X		X	
Malta	X	X	X	X														X	X			6	X		X	
Marshall Islands																					0	X				
Mauritania	X	X	X	X																	4	X		X		
Mauritius	X	X	X																		3	X		X		
Mexico	X	X	X	X					X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		16	X	X	X		
Micronesia (Federated States of)			X																		1	X				
Monaco	X	X	X	X		X	X	X	X	X		X		X	X		X				15	X				
Mongolia	X	X	X	X		X	X	X	X	X			X	X				X	X		X	15	X		X	
Montenegro	X	X	X	X		X	X	X	X		X	X		X		X	X	X	X		19	X				
Morocco	X	X	X	X		X	X	X	X		X						X	X	X		12	X	X	X		
Mozambique	X	X		X		X	X			X											6	X		X		
Myanmar	X																				1	X		X		
Namibia	X	X	X	X		X	X	X	X												8	X		X		
Nauru																					0	X				
Nepal	X	X	X																		3	X		X		
Netherlands	X	X	X	X	X		X	X	X		X		X	X	X	X	X		X	X	X	X	19	X	X	X
New Zealand	X	X	X	X		X									X						6	X	X	X		
Nicaragua	X	X	X	X							X		X			X		X	X		12	X	X	X		
Niger	X	X	X	X					X				X								6	X		X		
Nigeria	X	X	X	X	X								X								6	X		X		
Norway	X	X	X	X				X	X	X	X		X	X	X		X				13	X	X	X		
Oman	X	X	X	X	X			X	X	X						X	X	X	X	X	14	X	X	X		
Pakistan	X	X	X																		3	X		X		
Palau																					0	X				
Panama	X	X	X								X			X			X		X	X	8	X	X	X		
Papua New Guinea	X	X		X																	3	X		X		
Paraguay	X	X	X								X			X				X	X		7	X	X	X		
Peru	X	X	X	X						X	X			X		X	X		X	X	12	X		X		
Philippines	X	X	X	X							X					X		X	X		8	X		X		
Poland	X	X	X	X		X	X	X	X	X			X		X	X		X	X		X	18	X	X	X	
Portugal	X	X	X	X		X	X	X		X	X		X		X	X	X		X	X	15	X	X	X		
Qatar	X	X	X														X		X	X	6	X		X		
Republic of Korea	X	X	X	X				X			X		X	X	X	X	X		X	X	15	X	X	X		
Republic of Moldova	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	24	X	X	X	
Romania	X	X	X	X	X		X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	21	X	X	X		
Russian Federation	X	X	X	X	X		X	X		X		X	X	X	X		X	X	X	X	19	X	X			

[illegible]

Turkey	X	X	X	X		X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	17	X	X	X	
Turkmenistan	X	X		X				X		X		X	X	X		X									8	X			
Tuvalu																									0	X			
Uganda	X	X		X															X						4	X		X	
Ukraine	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	21	X	X	X	
United Arab Emirates	X	X	X	X								X									X	X			7	X		X	
United Kingdom	X	X	X	X	X	X		X			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	16	X	X	X	
United Republic of Tanzania	X	X	X	X							X														5	X		X	
United States of America	X	X	X	X			X			X				X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	14	X	X	X	
Uruguay	X	X	X							X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		12	X	X	X	
Uzbekistan	X	X	X	X	X		X			X		X	X			X		X		X					11	X	X		
Vanuatu																									0	X			
Venezuela (Bolivarian Republic of)	X	X	X									X			X										5	X		X	
Viet Nam	X	X	X	X		X	X				X			X			X			X					9	X	X	X	
Yemen	X	X	X																						3	X			
Zambia	X	X	X	X			X																		5	X		X	
Zimbabwe	X	X	X	X																					4	X		X	
Other entities	W	P	B	PCT	PLT	MI	MM	MP	H	GH	N	LI	RO	LO	IPC	PH	VC	BP	S	NOS	TLT	WCT	WPPT	WAS	SG		UN	U	WTO
African Intellectual Property Organization (OAPI)									X	X															2				
European Union								X	X	X											X	X			5		X	X	
Hong Kong (SAR), China																									0			X	
Macao (SAR), China																									0			X	
Taiwan, Province of China																									0			X	
Total	184	173	164	142	27	35	56	84	58	41	83	27	91	52	61	77	29	73	35	49	50	88	87	3	25		192	69	153

Legenda:

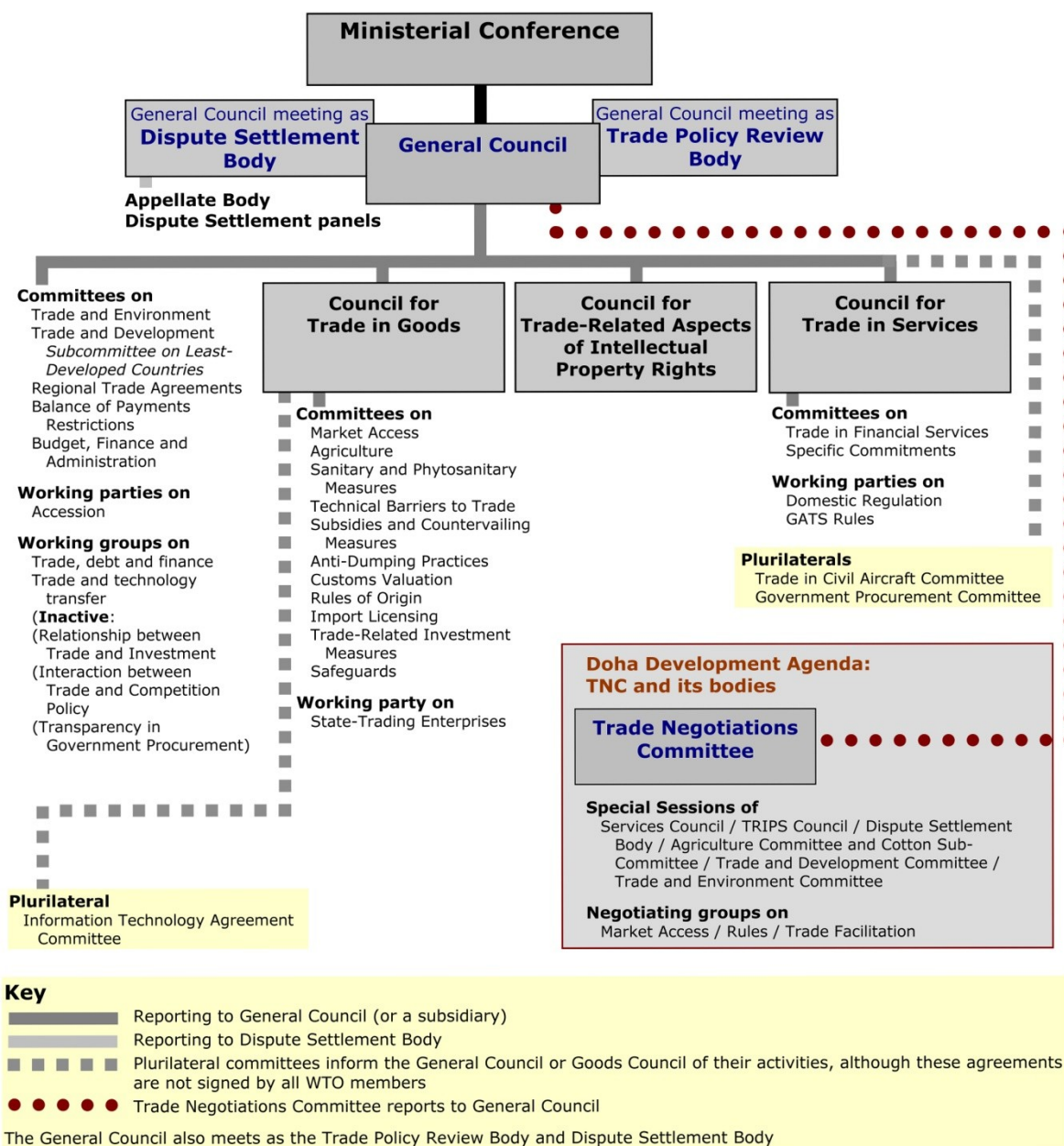
W	Smlouva o založení WIPO	P	Pařížská úmluva	B	Bernský úmluva	PCT	Smlouva o patentové spolupráci
PLT	Smlouva o patentovém právu	MI	Madridská úmluva (Indikace zdrojů)	MM	Madridská dohoda (o obchodních značkách)	MP	Madridský protokol
H	Haagská dohoda	GH	Geneva Act of Hague	N	Niceská Dohoda	LI	Lisabonská dohoda
RO	Římská dohoda	LO	Locarnská úmluva	IPC	Štrasburská dohoda	PH	Dohoda o zvukových nosičích
VC	Videňská úmluva	BP	Budapešťská smlouva	S	Bruselská úmluva	NOS	Nairobská úmluva
TLT	Smlouva o známkovém právu	WCT	WIPO Copyright Treaty	WPPT	Smlouvu WIPO o výkonech umělců a zvukových záznamech	WAS	Washingtonská úmluva
SG	Singapurská smlouva	UN	Organizace spojených národů	U	Úmluva o ochraně rostlinných druhů	WTO	Smlouva o založení WTO

Zdroj: WIPO. *Summary Table of Membership of the World Intellectual Property Organization (WIPO) and the Treaties Administered by WIPO, plus UPOV, WTO and UN* [on-line]. 2011. Dostupný z WWW:< <http://www.wipo.int/treaties/en/summary.jsp>>; vlastní úprava

Příloha č. 2 Struktura WTO

WTO structure

All WTO members may participate in all councils, committees, etc, except Appellate Body, Dispute Settlement panels, and plurilateral committees.

Zdroj: WTO. *WTO structure* [on-line]. 2011. Dostupný z WWW: <http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/organigram_e.pdf>; vlastní úprava

Příloha č. 3 Evidence sporů z TRIPS

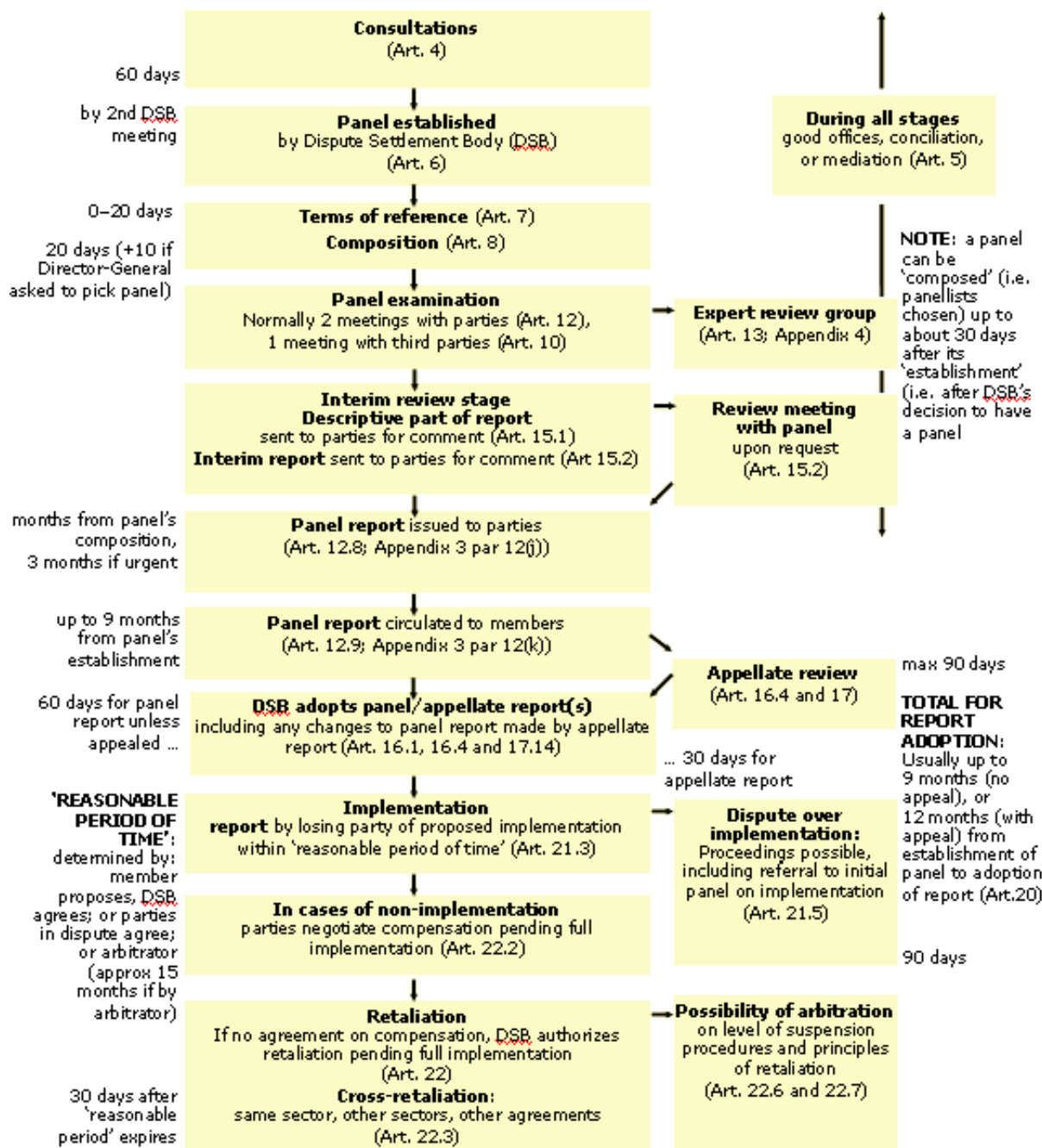
Ev. number	Parties	Request for consultation
DS409	European Union and a Member State — Seizure of Generic Drugs in Transit (Complainant: Brazil)	12 May 2010
DS408	European Union and a Member State — Seizure of Generic Drugs in Transit (Complainant: India)	11 May 2010
DS372	China — Measures Affecting Financial Information Services and Foreign Financial Information Suppliers (Complainant: European Communities)	3 March 2008
DS362	China — Measures Affecting the Protection and Enforcement of Intellectual Property Rights (Complainant: United States of America)	10 April 2007
DS290	European Communities — Protection of Trademarks and Geographical Indications for Agricultural Products and Foodstuffs (Complainant: Australia)	17 April 2003
DS224	United States of America — US Patents Code (Complainant: Brazil)	31 January 2001
DS199	Brazil — Measures Affecting Patent Protection (Complainant: United States of America)	30 May 2000
DS196	Argentina — Certain Measures on the Protection of Patents and Test Data (Complainant: United States of America)	30 May 2000
DS186	United States of America — Section 337 of the Tariff Act of 1930 and Amendments thereto (Complainant: European Communities)	12 January 2000
DS176	United States of America — Section 211 Omnibus Appropriations Act of 1998 (Complainant: European Communities)	8 July 1999
DS174	European Communities —	1 June 1999

DS171	Protection of Trademarks and Geographical Indications for Agricultural Products and Foodstuffs (Complainant: United States of America) Argentina — Patent Protection for Pharmaceuticals and Test Data Protection for Agricultural Chemicals (Complainant: United States of America)	6 May 1999
DS170	Canada — Term of Patent Protection (Complainant: United States of America)	6 May 1999
DS160	United States of America — Section 110(5) of US Copyright Act (Complainant: European Communities)	26 January 1999
DS153	European Communities — Patent Protection for Pharmaceutical and Agricultural Chemical Products (Complainant: Canada)	2 December 1998
DS125	Greece — Enforcement of Intellectual Property Rights for Motion Pictures and Television Programs (Complainant: United States of America)	4 May 1998
DS124	European Communities — Enforcement of Intellectual Property Rights for Motion Pictures and Television Programs (Complainant: United States of America)	30 April 1998
DS115	European Communities — Measures Affecting the Grant of Copyright and Neighbouring Rights (Complainant: United States of America)	6 January 1998
DS114	Canada — Patent Protection of Pharmaceutical Products (Complainant: European Communities)	19 December 1997
DS86	Sweden — Measures Affecting the Enforcement of Intellectual Property Rights (Complainant: United States of America)	28 May 1997
DS83	Denmark — Measures Affecting the Enforcement of Intellectual	14 May 1997

	Property Rights (Complainant: United States of America)	
DS82	Ireland — Measures Affecting the Grant of Copyright and Neighbouring Rights (Complainant: United States of America)	14 May 1997
DS79	India — Patent Protection for Pharmaceutical and Agricultural Chemical Products (Complainant: European Communities)	28 April 1997
DS59	Indonesia — Certain Measures Affecting the Automobile Industry (Complainant: United States of America)	8 October 1996
DS50	India — Patent Protection for Pharmaceutical and Agricultural Chemical Products (Complainant: United States of America)	2 July 1996
DS42	Japan — Measures concerning Sound Recordings (Complainant: European Communities)	28 May 1996
DS37	Portugal — Patent Protection under the Industrial Property Act (Complainant: United States of America)	30 April 1996
DS36	Pakistan — Patent Protection for Pharmaceutical and Agricultural Chemical Products (Complainant: United States of America)	30 April 1996
DS28	Japan — Measures Concerning Sound Recordings (Complainant: United States of America)	9 February 1996

Zdroj: WTO. *Disputes by agreement* [on-line]. 2011. Dostupný z WWW:< http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_agreements_index_e.htm?id=A26#selected_agreement>; vlastní úprava

Příloha č. 4: Průběh „panelového“ řešení sporu v rámci režimu TRIPS

Zdroj: WTO. *The panel process* [on-line]. 2011. Dostupný z WWW: <http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/disp2_e.htm>.

Příloha č. 5 Podrobná statistika doménových sporů

Podrobná statistika doménových sporů																									
Rok	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
1999	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2000	375	1182	1	0	7	7	0	1	0	7	0	0	0	0	0	0	0	261	0	0	12	4	0	0	0
2001	292	983	0	0	10	6	0	0	0	12	0	0	0	0	0	0	0	245	0	0	3	6	0	0	0
2002	236	792	1	0	6	5	0	0	0	11	0	0	0	0	0	0	0	148	0	0	4	3	1	0	0
2003	215	753	1	0	3	5	0	0	0	8	0	0	0	0	0	0	0	110	0	0	2	3	0	0	0
2004	278	770	1	0	2	5	0	0	0	9	0	0	0	0	0	0	0	108	0	0	3	0	0	0	0
2005	364	926	3	0	2	7	0	0	0	7	0	0	1	0	1	0	0	143	0	0	0	1	1	0	0
2006	486	1125	1	0	5	8	1	0	0	11	0	0	0	0	0	0	0	183	0	0	4	0	0	0	0
2007	581	1326	0	0	3	6	0	0	0	25	0	0	0	0	0	0	0	211	0	0	3	1	0	0	0
2008	618	1437	3	0	5	8	1	0	0	32	0	0	0	0	0	0	0	218	0	0	6	1	0	0	0
2009	514	1331	2	0	3	7	0	0	0	44	1	0	0	0	0	0	0	197	0	0	8	0	0	0	0
2010	547	1872	3	0	5	3	0	0	0	48	1	0	0	0	0	0	0	202	0	0	4	0	0	1	1
2011	117	233	0	0	0	1	0	0	0	3	1	0	0	0	0	0	0	20	0	0	0	0	0	0	1
Celkem	4623	12731	16	0	51	68	2	1	0	217	3	0	1	0	1	0	0	2046	0	0	49	19	2	1	2

Legenda:

1. Ukončeno	14. Zrušení, částečné odmítnutí s nesouhlasným stanoviskem
2. Převod	15. Zrušení, částečný převod
3. Převod, zrušení části	16. Zrušení, částečný převod s nesouhlasným stanoviskem
4. Převod, zrušení části s nesouhlasným stanoviskem	17. Zrušení se souhlasným stanoviskem
5. Převod s nesouhlasným stanoviskem	18. Stížnost zamítnuta
6. Převod, částečné odmítnutí	19. Stížnost zamítnuta, částečné zrušení
7. Převod, částečné odmítnutí s nesouhlasným stanoviskem	20. Stížnost zamítnuta, částečné zrušení s nesouhlasným stanoviskem
8. Převod se souhlasným stanoviskem	21. Stížnost zamítnuta s nesouhlasným stanoviskem
9. Převod se souhlasnými i nesouhlasnými stanovisky	22. Stížnost zamítnuta s částečným převodem
10. Zrušení	23. Stížnost zamítnuta s částečným převodem s nesouhlasným stanoviskem
11. Ukončení Panelem	24. Stížnost zamítnuta se souhlasným stanoviskem
12. Zrušení s nesouhlasným stanoviskem	25. Stížnost zamítnuta se souhlasným i odmítavým stanoviskem
13. Zrušení, částečné odmítnutí	

Zdroj: WIPO. Case Outcome by Year(s) (Breakdown) [on-line]. 2011. Dostupný z WWW: < <http://www.wipo.int/amc/en/domains/statistics/outcome.jsp>>; vlastní úprava